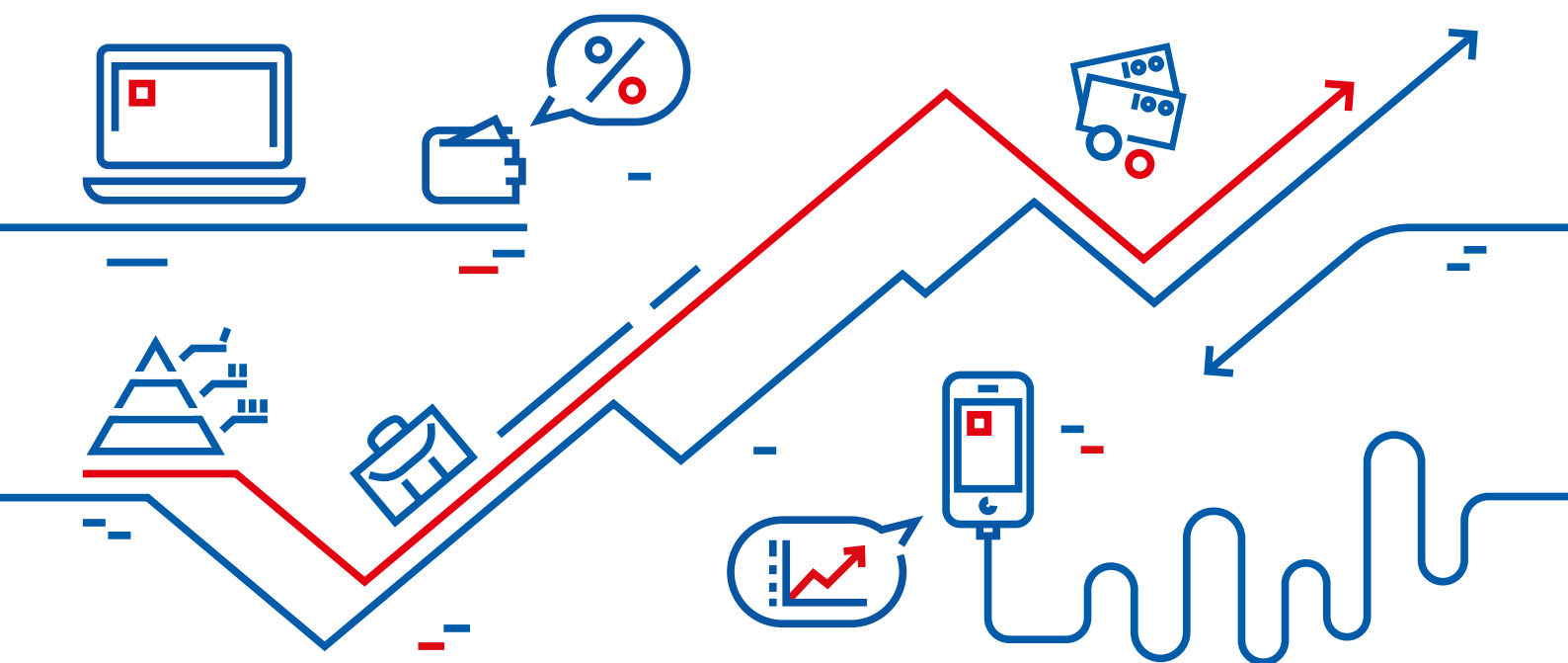

Länsförsäkringar **Bank** AB i Konsoliderad situation

Risk och kapitalhantering

2016

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Kort om Länsförsäkringar Bank AB.....	1
2	Organisation.....	3
2.1	Bankkoncernen	3
2.2	Konsoliderad situation	3
3	Risker och Riskstyrning	4
3.1	Konsoliderad situations risker	4
3.2	Riskaptit.....	4
3.3	System för riskhantering och intern kontroll.....	4
3.4	Riskstyrning.....	5
4	Kapitalhantering.....	7
4.1	Kapitaltäckning.....	7
4.2	Kapitalbas.....	8
4.3	Kapitalkrav	10
4.4	Nya och ändrade regler	10
5	Kreditrisk.....	13
5.1	Riskaptit.....	13
5.2	Riskhantering	13
5.3	Kreditkvalitet.....	14
5.4	Oreglerade fordringar, osäkra fordringar och kreditförluster	19
5.5	Motpartsrisk för derivat.....	21
6	Marknadsrisk.....	22
6.1	Riskaptit.....	22
6.2	Riskhantering	22
7	Likviditetsrisk.....	24
7.1	Riskaptit.....	24
7.2	Riskhantering	24
8	Operativ Risk.....	27
8.1	Riskaptit.....	27
8.2	Riskhantering	27
9	Ersättningspolitik.....	29

1 | Inledning

Dokumentet "Risk- och kapitalhantering i Länsförsäkringar Bank AB" är upprättat i enlighet med de krav som återfinns i förordningen CRR (EU) 575/2013 och kapitaltäckningsdirektivet CRD 2013/36/EU. Syftet är att institutet skall ge detaljerad och tydlig information avseende de risker institutet är utsatt för, hur dess riskhantering är uppbyggd samt hur institutets kapitalstatus motsvarar de regulatoriska kapitalkraven.

Bankkoncernen består av moderbolaget Länsförsäkringar Bank AB med dotterbolagen Länsförsäkringar Hypotek AB, Wasa Kredit AB och Länsförsäkringar Fondförvaltning AB (hädanefter kallad Bankkoncernen).

Genom införandet av CRR och CRD IV tillkommer att även det blandade finansiella moderholdingföretaget Länsförsäkringar AB omfattas av tillsyns- och rapporteringskrav. Till följd av detta konsolideras Länsförsäkringar AB med Bankkoncernen. Konsoliderad situation består av Länsförsäkringar AB, Länsförsäkringar Bank AB, Länsförsäkringar Hypotek AB, Wasa Kredit AB, Länsförsäkringar Fondförvaltning AB samt Länsförsäkringar ABs innehav i fastighetsbolaget Utlie Dulci 2 HB (hädanefter kallad Konsoliderad situation). Jämförelseperioden är per den 31 december 2015.

1.1 KORT OM LÄNSFÖRSÄKRINGAR BANK AB

1.1.1 Strategi och mål

Länsförsäkringar Bank AB grundades 1996 och är Sveriges femte största retailbank med en affärsvolym på 455 Mdr. Bankverksamheten bedrivs enbart i Sverige och affärsvolymen fortsätter växa inom alla områden. Strategin är att erbjuda banktjänster till länsförsäkringsgruppens kunder och utgår från Länsförsäkringars starka varumärke och en lokal förankring via de kundägda länsförsäkringsbolagen. Med de 3,7 miljoner kunder som finns i länsförsäkringsgruppen har bankverksamheten en stor potentiell kundbas. Huvudmålgruppen är 2,9 miljoner privatkunder, varav 1,8 miljoner är boendeförsäkringskunder. Övriga målgrupper är lantbruks- och småföretagskunder. Målet är att med en låg risk ha en fortsatt god tillväxt i volymer och lönsamhet, de mest nöjda kunderna och en ökad andel kunder som har både bank och försäkring hos Länsförsäkringar. Länsförsäkringar Bank AB har under åtta av de tio senaste åren haft Sveriges mest nöjda kunder på privatmarknaden enligt Svenskt Kvalitetsindex 2016. Med ett heltäckande bank- och försäkringserbjudande hos Länsförsäkringar får kunderna en trygg och privatekonomisk helhetslösning.

Kundägande

Länsförsäkringsgruppen består av 23 lokalt kundägda länsförsäkringsbolag och det av dem gemensamt ägda Länsförsäkringar AB som är Länsförsäkringar Bank AB:s moderbolag. Försäkringskunderna äger länsförsäkringsbolagen, vilket gör att kundägandets principer även utmärker bankverksamheten. En långsiktig omsorg om kundernas trygghet är grundläggande för Länsförsäkringar, eftersom kunderna också är uppdragsgivare och ägare. Bankkoncernen har en låg risktolerans, vilket ger en stabil utveckling över tid. Utlåningen präglas av låga risker och den djupa, lokala kund- och marknadskänningen hos länsförsäkringsbolagen ger tillsammans med den konservativa synen på risk en tillväxt med hög kreditkvalitet.

Kundmöten och lokal marknadskänedom

Länsförsäkringsbolagen ansvarar för den lokala affären och kundrelationerna. Affärsbesluten fattas lokalt och länsförsäkringsbolagens engagemang och nätverk ger en bred och djup kund- och marknadskänedom. Banktjänsterna erbjuds på 128 av länsförsäkringsbolagens kontor, belägna runt om i Sverige. Genom personliga kundmöten skapas förtroende, trygghet och långvariga relationer – något som är högt prioriterat inom Länsförsäkringar.

Mobilappen och internetbanken förenklar

De digitala tjänsterna gör det smidigt och enkelt för kunderna att utföra sina bankärenden. Antalet genomförda affärstransaktioner ökar i både Länsförsäkringars prisbelönta mobilapp och i internetbanken. Länsförsäkringar Bank har under året tilldelats utmärkelsen Årets Mobilbank samt Bästa mobilsajt och App via Web Service Award. Bankkoncernen har som mål att vara den ledande aktören inom digitala tjänster.

Kunddriven och effektiv affärsmodell

Bankkoncernen stödjer länsförsäkringsbolagen i deras rådgivning och försäljning. Produktutvecklingen sker i ett nära samarbete mellan länsförsäkringsbolagen och Bankkoncernen. I samarbetet sker ett kontinuerligt effektiviseringsarbete för att genomföra förbättringsåtgärder som leder till bättre rådgivning till kunderna, mer effektiva processer samt lägre kostnader.

Ett starkt varumärke

Bankkoncernens framgångsrika tillväxt och position på marknaden bygger på Länsförsäkringars starka varumärke, den lokala förankringen och kundägandet.

Kreditriskkvalitet

Verksamheten kännetecknas av en låg riskprofil. Bankkoncernen är exponerad mot ett antal risker som främst består av kreditrisk, marknadsrisk, likviditetsrisk och operativ risk. Det makroekonomiska läget i Sverige är avgörande för kreditriskerna då all utlåning sker i Sverige. Kreditförlusterna är fortsatt låga. Bankkoncernen har en väl diversifierad upplåning och en likviditetsreserv bestående av värdepapper med hög likviditet och kreditvärdighet. Affärsvolymerna ökade till 455 (404) Mdr med fortsatt hög kreditkvalitet.

Rating

Länsförsäkringar Bank AB har de långfristiga kreditbetygen A/Stable från Standard & Poor's och A1/Stable från Moody's. De kortfristiga kreditbetygen är A-1 från Standard & Poor's och P-1 från Moody's. Länsförsäkringar Hypotek AB:s säkerställda obligationer har oförändrat högsta kreditbetyg, Aaa från Moody's och AAA/Stable från Standard & Poor's. Länsförsäkringar Hypotek AB är därmed en av tre aktörer på den svenska marknaden för säkerställda obligationer med högsta betyg från både Standard & Poor's och Moody's.

Regelverksutveckling

Regelverksutvecklingen förväntas ha en fortsatt stor påverkan på bankerna och inom flera områden råder viss oklarhet kring slutliga krav och dess effekter. EU-kommissionen och Baselkommittén

forsätter sina arbeten med översynen av det nuvarande ramverket avseende kapitaltäckning. I slutet av 2016 publicerade EU-kommis- sionen sina förslag på revideringar av det existerande kapitaltäck- ningsregelverket, både vad gäller förordningen och direktivet. Baselkommittén har under året publicerat en rad konsultationer, till exempel avseende standardiserade metoder för mätning av opera- tiva risker, restriktioner på tillämpningen av interna modeller för kreditrisk, revidering av Pelare III-krav, bruttosoliditetsgrad samt hantering av redovisningsmässiga reserveringar i kapitaltäckningen. Denna översyn av kapitaltäckningsreglerna förväntas medföra för- ändringar för bankerna.

Under året har nya regler avseende hantering av banker i kris införts i Sverige. En central princip i regelverket är att bankers ägare och långgivare, snarare än staten, ska bära eventuella förluster i händelse av en finansiell kris.

Den nya redovisningsstandarden IFRS 9 ska börja tillämpas från och med 1 januari 2018 och bankens implementering fortskrider enligt plan. De nya reglerna innebär bland annat förändringar i redo- visningen av kreditförluster.

Därtill tillkommer ett antal operationella regelverk såsom PSD II.

Länsförsäkringar Bank AB har god beredskap och är väl kapitali- serade för kommande förändringar även om det i detta skede till viss del är oklart exakt vilka effekterna blir. Läs mer om kommande regelverksförändringar i avsnitt 4.4.

2 | Organisation

I detta avsnitt beskrivs Konsoliderad situation utifrån konsolideringskraven i kapitaltäckningsförordningen (CRR) och kapitaltäckningsdirektivet (CRD IV) samt hur dessa skiljer sig från de konsolideringskrav som följer av redovisningsregler.

2.1 BANKKONCERNEN

Redovisningsreglerna definierar Bankkoncernen utifrån den legala ägarstrukturen och utgår från Länsförsäkringar Bank AB. Bankkoncernen består av Länsförsäkringar Bank AB inklusive de helägda dotterbolagen Länsförsäkringar Hypotek AB, Wasa Kredit AB samt Länsförsäkringar Fondförvaltning AB.

2.2 KONSOLIDERAD SITUATION

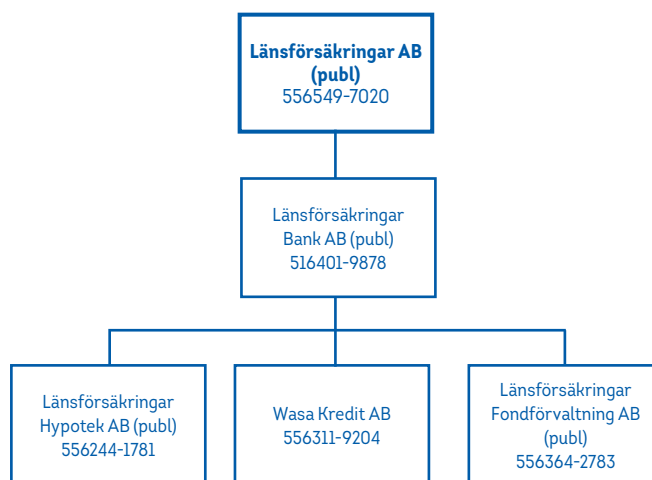
Den konsoliderade situationen omfattar Länsförsäkringar AB, Länsförsäkringar Bank AB, Länsförsäkringar Hypotek AB, Wasa Kredit AB, Länsförsäkringar Fondförvaltning AB samt fastighetsbolaget Utlie Dulci 2 HB. Fastighetsbolaget ägs till 46 procent av Länsförsäkringar AB och betraktas som ett anknutet bolag i den konsoliderade situationen. Denna struktur definieras i CRR och CRD IV som Konsoliderad situation och motsvarar i sammansättning inte den redovisningsmässiga strukturen.

Länsförsäkringar AB har, utöver Länsförsäkringar Bank AB, dotterbolagen Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB, Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB samt Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB. Dessa bolag omfattas inte av tillsyns krav för kreditinstitut och värdepappersföretag och inkluderas därmed inte i den konsoliderade situationen utan lyder istället under solvensregelverket för försäkringsbolag. Endast kapital från bolag som ingår i den konsoliderade situationen får inräknas i kapitalbasen. Vidare ställer kapital-

täckningsreglerna krav på att investeringar i finansiella enheter över vissa nivåer skall dras av från kapitalbasen. För mer information avseende koncernen hänvisas till årsredovisningen för Länsförsäkringar AB.

Inom den konsoliderade situationen föreligger inga väsentliga eller rättsliga hinder för överföring av medel ur kapitalbasen eller återbetalning av skulder mellan moderföretag och dotterföretag.

Figur 2.1 Juridiska enheter i Konsoliderad situation¹⁾

Samtliga bolags styrelser har sitt säte i Stockholm.

¹⁾ I Konsoliderad situation ingår även Länsförsäkringar ABs innehav om 46 procent i Utlie Dulci 2 HB.

Tabell 2.1 Bokförda värden och moderbolagets ägarandel

Bolagsnamn	Bokfört värde Mkr	Moderföretagets ägarandel (%)	Organisations- nummer	Metod för konsolidering
Länsförsäkringar AB moderbolag				
Länsförsäkringar Bank AB	8 429,6	100	516401-9878	Fullständig
Länsförsäkringar Fondliv Försäkrings AB	5 255,4	100	516401-8219	Avdragen från kapitalbasen
Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB	3 206,5	100	502010-9681	Avdragen från kapitalbasen
Länsförsäkringar Liv Försäkrings AB	8,2	100	516401-6627	Avdragen från kapitalbasen
Utlie Dulci 2 HB	966,1	45,6	916601-0067	Fullständig
Länsförsäkringar Bank AB moderbolag				
Länsförsäkringar Hypotek AB	6 619,2	100	556244-1781	Fullständig
Länsförsäkringar Fondförvaltnings AB	165,0	100	556364-2783	Fullständig
Wasa Kredit AB	914,8	100	556311-9204	Fullständig

3 | Riskhantering och Riskstyrning

I detta avsnitt beskrivs översiktligt de för Konsoliderad situations förekommande risker och Styrelsens riskaptit. Vidare förklaras hur risker hanteras i verksamheten genom Konsoliderad situations system för riskhantering och riskstyrning.

3.1 KONSOLIDERAD SITUATIONS RISKER

Risk är ett naturligt inslag i en banks affärsverksamhet och definieras enligt gällande Riskpolicy som möjligheten till negativ avvikelse från ett förväntat ekonomiskt utfall.

En sammanfattning av Konsoliderad situations huvudsakliga risker redovisas nedan.

Kreditrisk	Med kreditrisk avses risken att en motpart inte kan fullgöra sina förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Kreditrisk innefattar placeringsrisk, motpartsrisk och avvecklingsrisk.
Marknadsrisk	Med marknadsrisk avses risken för förlust till följd av förändringar i marknadsvärde på finansiella tillgångar och skulder. Marknadsrisk innefattar ränterisk, valutarisk, aktierisk, fastighetsrisk och omsättningsrisk.
Likviditetsrisk	Med likviditetsrisk avses risken för att ett bolag eller flera bolag tillsammans inte kan fullgöra sina betalningsåtaganden på grund av brist på likvida medel eller att de kan fullgöras endast genom upplåning till avsevärt högre kostnad än normalt eller genom att tillgångar avyttras till kraftigt underpris. Likviditetsrisk innefattar finansieringsrisk.
Operativ risk	Med operativ risk avses risken för förluster till följd av mänskliga fel, icke ändamålsenliga eller fallerade processer, system eller yttre händelser, inbegripet legala risker och compliancerisker.
Affärsrisk	Med affärsrisk avses risken för vikande intjäning med anledning av svårare konkurrensförhållanden, fel strategi eller felaktiga beslut. Affärsrisken omfattar strategisk risk, intjäningsrisk och ryktesrisk.

3.2 RISKAPTIT

Riskaptit definieras som den övergripande nivå per riskkategori Konsoliderad situation avser att och kan exponeras mot i syfte att uppnå fastställda strategiska mål. Styrelsen fastställer Konsoliderad situations riskaptit, såväl som strategiska mål, till grund för Konsoliderad situations riskstrategi. I syfte att uppnå fastställda mål ska Konsoliderad situation endast exponera sig mot de risker som är nödvändiga för att uppnå dessa. Konsoliderad situations riskaptit kännetecknas av en låg riskprofil, vars bas bygger på en utlåningsverksamhet som har fokus på det egna boendet och det familjeägda lantbruket. Risken begränsas inom ramen för av Styrelsen fastställda risklimit.

3.3 SYSTEM FÖR RISKHANTERING OCH INTERN KONTROLL

Konsoliderad situation har ett effektivt riskhanteringssystem, bestående av riskramverk och riskhanteringsprocesser, som säkerställer korrekt uppföljning, hantering och rapportering av Konsoliderad situations förekommande risker. Ett väl fungerande riskhanteringssystem syftar till att upprätthålla en sund riskkultur som genomsyrar hela verksamheten och som säkerställer att Styrelsen har en objektiv och tydlig bild av verksamhetens samlade risksituation.

3.3.1 Tre försvarslinjer

Konsoliderad situations riskhantering följer roll- och ansvarsfordelning enligt de tre försvarslinjerna:

Första försvarslinjen

Första försvarslinjen avser alla riskhanteringsaktiviteter som utförs av den operativa verksamheten. Verksamheten som tar risken äger också risken, vilket innebär att den dagliga hanteringen av risker sker i verksamheten. Det är också verksamhetens ansvar att se till att kontroller för uppföljning finns, genomförs och återrapporteras. Alla anställda har ett eget ansvar att bidra till en god riskkultur genom att följa fastslagna riktlinjer samt ramverk för riskhantering.

Andra försvarslinjen

Andra försvarslinjen avser de oberoende funktionerna Risk Management och Compliance, som sätter principer och ramverk för riskhantering och regelefterlevnad. På så sätt åstadkoms en dualitet kring hantering och kontroll av risker, riskkultur och risktänkande i alla dagliga affärsbeslut. Risk Management kontrollerar och följer upp de för Konsoliderad situation förekommande riskerna, samt säkerställer att det finns en riskmedvetenhet och en korrekt och konsekvent riskhantering på daglig basis. Risk Management bistår även vid verksamhetens införande av rutiner, system och verktyg för att upprätthålla den löpande riskhanteringen. Compliance har en stödjande och kontrollerande roll i syfte att säkerställa att verksamheten bedrivs enligt gällande regelverk.

Tredje försvarslinjen

Tredje försvarslinjen avser Internrevision som utgör Styrelsens stöd i kvalitetssäkring och utvärdering av organisationens riskhantering, styrning och internkontroller. Internrevision genomför oberoende och regelbundna granskningar i syfte att kontrollera, utvärdera och tillförsäkra, bland annat, verksamhetens rutiner och processer för finansiell redovisning, drift och förvaltning av informationssystem samt verksamhetens riskhanteringssystem.

3.3.2 Riskramverket

Riskramverket innehåller de strategier, processer, limiter, kontroller och rapporteringsrutiner som är nödvändiga för att fortlöpande kunna identifiera, mäta, övervaka, hantera och rapportera de risker som verksamheten är förknippad med. Allt riskarbete utgår ifrån detta riskramverk, som fastställs av Styrelsen. Riskramverket beskrivs i styrande dokument, däribland en Riskpolicy, Policy för riskaptit och risklimit samt riktlinjer gällande den oberoende funktionen Risk Management. Riskramverket omfattar även styrande dokument gällande Styrelsens utskott.

Konsoliderad situations riskramverk är utformat för att tillmötesgå interna behov, god marknadspraxis samt regelverkskrav. Riskramverket är således en integrerad del i beslutsprocesserna och bidrar till att verksamhetsmålen uppnås med högre grad av säkerhet.

Konsoliderad situation hanterar och utvärderar sin exponering mot de risker som verksamheten är utsatt för genom:

- Tydliga och dokumenterade process- och rutinbeskrivningar.
- Tydligt definierade och dokumenterade ansvar och befogenheter.
- Riskmätningmetoder och systemstöd som är anpassade till verksamhetens behov, komplexitet och storlek.
- Regelbunden rapportering inklusive incidentrapportering i verksamheten.

- Tillräckliga resurser och kompetens för att uppnå önskad kvalitet i både affärsaktiviteter och kontrollaktiviteter.
- Dokumenterade och kommunicerade planer för beredskap, kontinuitet och återställning.
- Tydliga instruktioner för respektive riskområde och godkännandeprocess.

3.4 RISKSTYRNING

Konsoliderad situations riskstyrning utgår från av Styrelsen fastställda styrdokument samt en tydlig beslutsordning i verksamheten.

Styrelsen

Styrelsen ansvarar för att det finns ett effektivt riskhanteringssystem och att det är väl anpassat för Konsoliderad situations riskprofil. Styrelsen fastställer riskkapitit och risklimiter genom fastställande av relevanta styrdokument. Styrelsen godkänner alla väsentliga delar av de interna modeller som används inom Konsoliderad situation och tillser även att regelefterlevnad och risker hanteras på ett tillfredsställande sätt via de oberoende funktionerna Risk Management, Compliance och Internrevision. Styrelsens Risk- och kapitalutskott stödjer Styrelsen i risk- och kapitalfrågor och bereder ären-

den inför Styrelsens beslut avseende marknads-, likviditets- och kreditrisk samt kapital och intern kapitalutvärdering.

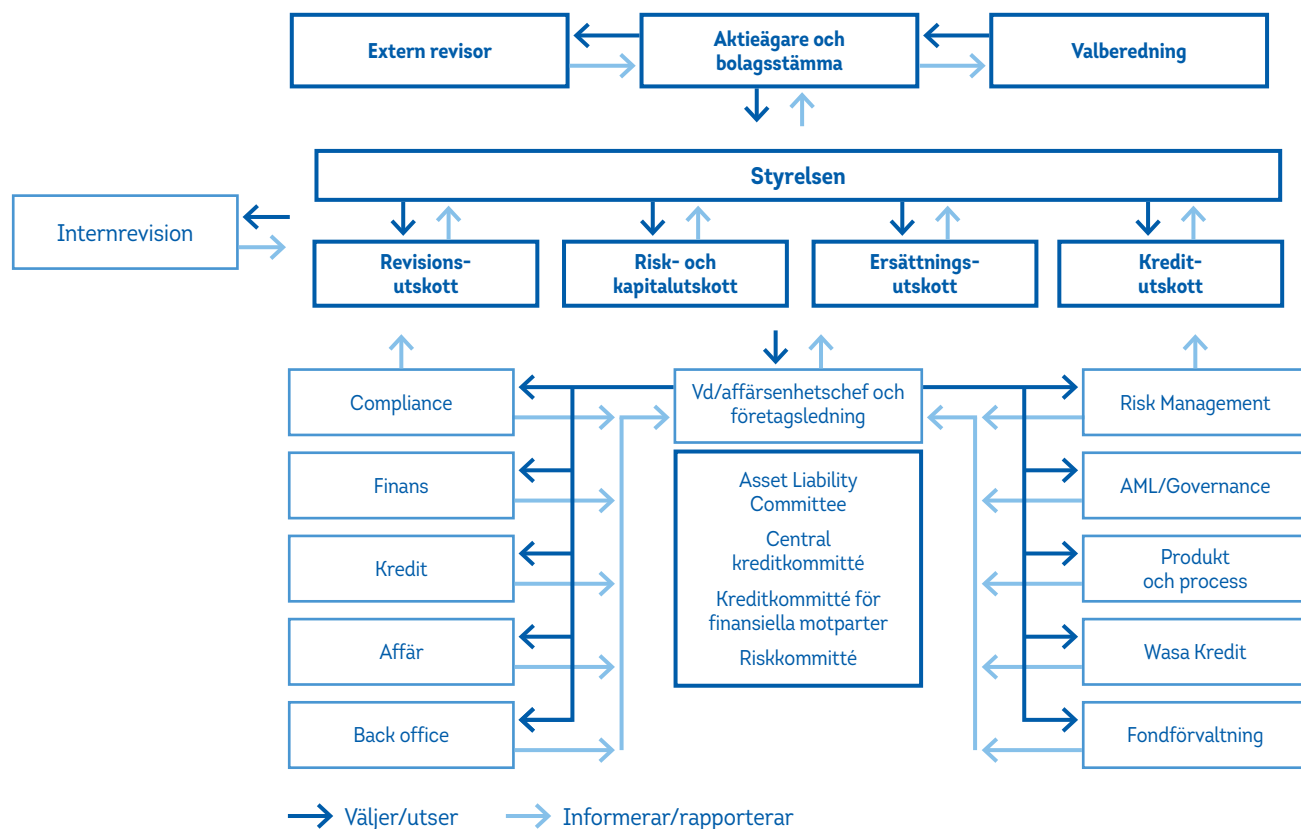
Verkställande direktören

Verkställande direktören (VD) ansvarar för att säkerställa att den löpande förvaltningen sker i enlighet med de av Styrelsen fastställda strategierna, riktlinjerna samt styrdokumenterna. Vd säkerställer även att de metoder, modeller och processer som är en del av den interna mätningen och kontrollen av identifierade risker fungerar som avsett och beslutats av Styrelsen. Vd säkerställer löpande att relevant rapportering från respektive enhet, däribland Risk Management, sker till Styrelsen. Vd är ordförande i Asset Liability Committee (ALCO) som följer upp kapital- och finansfrågor och i Riskkommittén som följer upp samtliga risker, limiter och internt bedömt kapitalbehov.

Verksamheten

Verksamhetsansvariga har det övergripande ansvaret för den dagliga hanteringen av risker inom sitt respektive ansvarsområde samt att denna riskhantering sker i enlighet med riskramverket. Det är verksamheten som tar risken som också äger risken.

Figur 3.1. Bankkoncernens riskstyrningsstruktur

Risk Management

Risk Management ska utgöra ett stöd för att verksamheten, Styrelsen, VD:n och ledningen ska kunna säkerställa att verksamheten bedrivs med god riskhantering och riskkontroll samt för att säkerställa att risker hanteras i enlighet med det av Styrelsen fastställda riskramverket. Risk Management ska utföra sitt arbete självständigt och oberoende från affärsverksamheten med en organisatorisk uppdelning i en oberoende stödjande del och en oberoende kontrollerande del.

Ansvarig för Risk Management är Chief Risk Officer (CRO) som är direkt underställd VD och avger rapport till VD, Risk- och kapitalutskott samt Styrelsen. Styrelsen godkänner tillsättning och byte av CRO. Risk Managements ansvarsområde definieras och dokumenteras i av Styrelsen fastställda riktlinjer. Risk Management ansvarar även för Konsoliderad situations kapitaltäckningsprocess.

3.4.1 Uppföljning och rapportering

Risk Management rapporterar om Konsoliderad situations riskutveckling till Styrelsen, Risk- och kapitalutskottet, Riskkommittén, ALCO och VD.

Uppföljning av riskerna är en väsentlig del i Konsoliderad situations löpande verksamhet. Kontroll och riskrapportering gällande marknads- och likviditetsrisk samt kreditrisk mot finansiella motparter sker dagligen. Övrig riskrapportering sker löpande. Därutöver sker kvartalsvis en aggregerad risk- och kapitalrapportering, där samtliga riskområden rapporteras till Styrelsen samt Styrelsens utskott.

4 | Kapitalhantering

4.1 KAPITALTÄCKNING

Kapitalkraven delas in i Pelare I-krav, som är generella minimikrav för alla institut, och Pelare II-krav som baseras på individuella bedömningar av varje institut. Minimikapitalkraven enligt Pelare I uttrycks som en procentandel av riskexponeringsbeloppet (REA) vilka vid var tidpunkt måste uppfylla:

- Kärnprimärkapitalrelation om 4,5 procent
- Primärkapitalrelation om 6 procent
- Total kapitalrelation om 8 procent

Utöver minimikapitalkravet finns tillkommande kapitalkrav i form av ett kombinerat buffertkrav. Kapitalbuffertarna regleras i Lag (2014:966) om kapitalbuffertar. Det finns fem olika buffertar, tre som syftar till att täcka systemrisk samt en kapitalkonserveringsbuffert och en kontracyklisk kapitalbuffert vilka ska hållas i form av kärnprimärkapital. Att bryta mot dessa buffertkrav innebär restriktioner för möjligheten till att göra utdelningar och räntebetalningar på primärkapitaltillskott. Konsoliderad situation omfattas av kravet på kapitalkonserveringsbuffert om 2,5 procent och den kontracykliska kapitalbufferten om 1,5 procent.

Enligt övergångsreglerna beräknas också en miniminivå motsvarande ett kapitalkrav baserat på 80 procent av riskvägda tillgångar enligt tidigare Basel I regler. Övergångsreglerna utgör en säkerhetspär för den lägsta nivån på kapitalbaskravet som infördes i och med övergången till Basel II och som gäller till utgången av 2017.

Vidare tillkommer krav på att instituten ska göra en egen bedömning av det interna kapitalbehovet, vanligtvis benämnt Pelare II, vilken ska ta höjd för sådana risker som institutet är exponerat mot men som inte hanteras inom Pelare I.

Kapitalkraven detaljeras i avsnitt 4.3 nedan.

Konsoliderad situations kärnprimärkapitalrelation uppgick per 2016-12-31 till 21,2 (21,4) procent och total kapitalrelation till 27,6 (28,2) procent. Överskott av kapital i enlighet med Basel I-golvet uppgick vid samma tidpunkt till 5 548 (5 121) Mkr.

Intern kapital- och likviditetsutvärdering

Konsoliderad situations interna kapitalutvärdering (IKU) är en del av kapitalplaneringen och ska säkerställa att Konsoliderad situation vid var tid har ett tillräckligt stort kapital i förhållande till den aktuella och framtida riskexponeringen. Förutom den bedömning av Konsoliderad situations interna kapitalbehov som gjorts inom IKU:n, beaktas buffert över lagstadgat minimikapitalkrav, ägarens avkastningskrav samt externa krav från investerare och ratinginstitut. Vidare ska bedömningen beakta utvecklingen av verksamheten. I samband med fastställandet av kapitalbehovet upprättas en kapitalprognos. Prognosen är framåtblickande och ska ge en bild av kapitalbehovet på kort och lång sikt. Syftet med prognosen är att säkerställa att Konsoliderad situation har en tillräckligt stor kapitalbas samt rätt sammansättning av kapital. Kapitalprognosen rapporteras fyra gånger per år i ALCO, Risk- och Kapitalutskottet samt i Styrelsen.

CRO i Länsförsäkringar Bank AB är ansvarig för att driva processarbetet som ska leda fram till en IKU för Konsoliderad situation vilken utgör ett underlag för affärsplanering samt kapitalpolicy och kapitalprognos i Styrelsen. Konsoliderad situations IKU-process är utformad efter de krav som ställs i CRR och CRD IV liksom de krav som Styrelsen ställer på verksamheten. Processen, vilken ska genomföras minst årligen, dokumenteras med avseende på tillvägagångssätt, genomförandet och resultat och rapporteras till Finansinspektionen. Processen innehåller följande aktiviteter:

- Identifiering av samtliga risker
- Riskbedömning
- Stresstester
- Kapitalberäkningar

Vid beräkning av kapitalbehovet inom IKU:n beaktas Konsoliderad situations samtliga identifierade risker. Konsoliderad situation utgår i sin beräkning från de metoder som används för att beräkna kapitalkravet inom ramen för Pelare I. För risker som inte beaktas inom Pelare I, så kallade Pelare II-risker, används interna modeller för att tilldela respektive risk ett kapitalbehov. Följande tillkommande

Tabell 4.1. Utveckling av kapitaltäckningsmåt

Mkr	Konsoliderad situation		Bankkoncern	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Kärnprimärkapital	12 617	11 064	11 054	10 019
Primärkapital	13 817	12 264	12 254	11 219
Supplementärt kapital	2 592	2 297	2 592	2 297
Kapitalbas	16 409	14 561	14 846	13 516
Riskexponeringsbelopp	59 513	51 724	44 498	42 239
Kapitalkrav	4 761	4 138	3 560	3 379
Kärnprimärkapitalrelation	21,2%	21,4%	24,8%	23,7%
Primärkapitalrelation	23,2%	23,7%	27,5%	26,6%
Kapitaltäckningsgrad	27,6%	28,2%	33,4%	32,0%
Kapitalkonserveringsbuffert	1 488	1 293	1 112	1 056
Kontracyklisk kapitalbuffert	893	517	667	422
Kapitalkrav enligt Basel I-golv	11 254	9 847	10 911	9 678
Kapitalbas justerad för Basel I-golv	16 802	14 968	15 239	13 924
Överskott av kapital enligt Basel I-golv	5 548	5 121	4 328	4 246

risker beaktas i beräkningen av konsoliderad situations kapitalbehov inom ramen för Pelare II:

- Kreditrelaterad koncentrationsrisk
- Kreditrisk i statsexponeringar
- Kreditrisk relaterade till företagsexponeringar
- Marknadsrisk, bestående av valutarisk, ränterisk i bankboken, kreditriskspreadrisk och valutabasisriskspreadrisk.
- Pensionsrisk

Enligt Finansinspektionens metod för bedömningen av det totala kapitalbehovet ingår utöver detta även kapitalbehovet för kapitalkonserveringsbufferten, den kontracykliska kapitalbufferten och riskviktsgolvet för svenska bolån.

Det interna kapitalbehovet ger en bild av Konsoliderad situations aktuella ställning. För att säkerställa att Konsoliderad situation är vällkapitaliserad och även framåtblickande genomförs inom ramen för IKU:n även scenarioanalyser och stresstester. De grundläggande förutsättningarna för stresstester ska diskuteras i Styrelsen minst en gång per år. Denna diskussion ska vara vägledande för verksamhetens fortsatta arbete med stresstester. Arbetet med stresstester utgår ifrån ett antal scenarier och dess påverkan på Konsoliderad situations risker. Grundscenariot har sin bas i affärsplanen och utgår från den mest troliga utvecklingen avseende volymer, resultat och kreditförluster. Antaganden i basscenariot stressas enligt en utveckling som för Konsoliderad situation innebär det mest ogynnsamma omvärldsförhållande som kan tänkas inträffa en gång vart 20-25 år. Syftet med det stressade scenariot är att säkerställa att Konsoliderad situations kapitalbas är av sådan storlek och sammansättning att den kan absorbera förluster som uppstår till följd av en svårartad och stressad finansiell situation. Utvecklingen i detta scenario utgör därmed underlag för beräkningen av en kapitalplaneringsbuffert genom att beakta förändringen i kapitalbehovet såväl som kapitalbasen under stressade förhållanden.

Konsoliderad situation genomför även årligen en intern likviditetsutvärdering (ILU) i syfte att säkerställa att Konsoliderad situation har tillräckligt med likviditet, samt robusta strategier och processer för att hantera likviditetsrisken över tid. Den interna likviditetsutvärderingen beskriver det internt bedömda likviditetsbehovet och den likviditetsreserv som Bankkoncernen förfogar över, i relation till den likviditets- och finansieringsrisk som Konsoliderad situation är exponerad mot. Läs mer om likviditetsrisker under avsnitt 7 och om kapitalkraven under avsnitt 4.3.

För uppställning av kapitalbasen enligt EU-kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1423/2013/EU hänvisas till Upplysningar om kapitalbas på Länsförsäkringar Bank ABs hemsida.

4.2 KAPITALBAS

Kapitalbasen är summan av primärkapital och supplementärt kapital, efter avdrag för poster som anges i kapitaltäckningsreglerna.

Primärkapitalet består av institutets kärnprimärkapital och en begränsad andel eviga förlagslån (primärkapitalinstrument). Kärnprimärkapital utgörs av eget kapital enligt gällande redovisningsregler, med avdrag för vissa poster som definieras i CRR. Kärnprimärkapital ska vara oinskränkt tillgängligt för att absorbera förluster och är de mest efterställda fordringarna i händelse av likvidation.

Supplementärt kapital utgörs främst av eviga och daterade lån med efterställd förmånsrätt.

Kärnprimärkapital

Eget kapital består av aktiekapital, tillskjutet kapital, reserver och årets resultat. Det egna kapitalet som ingår i kärnprimärkapitalet har under perioden ökat netto främst till följd av genererad vinst från bankkoncernen och erhållen utdelning i moderbolaget Länsförsäkringar AB. Årets resultat har räknats in med 1 572 (1 342) Mkr. Resultatet får inräknas i kärnprimärkapitalet innan stämmobeslut endast efter godkännande från Finansinspektionen, efter att avdrag gjorts för föreslagen utdelning eller andra förutsebara kostnader samt att överskottet verifierats av bolagets revisorer. I linje med styrelsens förslag till resultatdisposition görs inga avdrag för utdelningar.

Förändringar i eget kapital som kommer från kassaflödessäkringar, 16,1 (-46,4) Mkr, får inte inkluderas i kapitalbasen varför denna effekt exkluderas. Kärnprimärkapitalet justeras även till följd av regulatoriska krav på försiktig värdering av poster värderade till verkligt värde. Denna justering minskar kärnprimärkapitalet med -48,3 (-48,7) Mkr. Justering för IRK-underskott, där reserveringar för kreditförluster i redovisningen understiger de i kapitaltäckningen förväntade förlusterna, ska ske inom kärnprimärkapitalet. I det fall de redovisningsmässiga reserveringarna överstiger det förväntade förlustbeloppet kan en begränsad del inräknas i det supplementära kapitalet (maximalt 0,6 procent av REA enligt IRK-metoden). Per 2016-12-31 görs ett avdrag för IRK-underskott om -393,1 (-407,8) Mkr.

Kärnprimärkapitalet ska reduceras med avdrag för signifikanta innehav i finansiella företag om investerat kapital består av kärnprimärkapitalinstrument samt överstiger 10 procent av kärnprimärkapitalet brutto eller aggregerat med uppskjutna skattefordringar, 17,65 procent av kärnprimärkapitalet netto. Belopp under tröskelvärdet riskvägs till 250 procent. Avdraget i Konsoliderad situation härrör från Länsförsäkringar ABs innehav i försäkringssektorn. Värdet av dessa innehav som efter applicering av tröskelnivåerna dras av i kärnprimärkapitalet uppgår per 2016-12-31 till -6 218,2 (-6 465,2) Mkr.

Uppskjutna skattefordringar upptagna i balansräkningen ska reducera kärnprimärkapitalet om de uppfyller vissa kriterier och är över vissa tröskelvärdet. De uppskjutna skattefordringar som finns per 2016-12-31 föranleder inga avdrag men ingår i beräkningen av tröskelnivåer enligt ovan.

Andra avdrag från kärnprimärkapitalet som är applicerbara för Konsoliderad situationen är immateriella tillgångar uppgående till -947,5 (-533,0) Mkr samt goodwill uppgående till -371,6 (-371,6) Mkr. Efter tillämpliga avdrag uppgår kärnprimärkapitalet till 12 617 (11 064) Mkr.

Primärkapital

Övrigt primärkapital i den Konsoliderade situationen utgörs uteslutande av primärkapitaltillskott. Primärkapitaltillskott är en efterställd skuld som uppfyller vissa villkor för att få räknas som primärkapital vid beräkning av kapitalbasens storlek. Länsförsäkringar Bank AB har ett emitterat primärkapitallån på motsvarande 1 200 (1 200) Mkr.

Supplementärt kapital

Det supplementära kapitalet måste vara efterställt övriga fordringar på bolaget, med undantag av eget kapitalinstrument och primärkapitaltillskott. De tidsbundna förlagslånen som räknas in får inte heller vara säkerställt eller i någon form garanterat av emitterande institut eller institut inom den konsoliderade situationen.

Tabell 4.2 Kapitalbas

Mkr	Konsoliderad situation		Bankkoncernen	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Eget kapital	23 079,2	20 138,4	13 182,3	12 056,9
varav:				
aktiekapital	1 042,5	1 042,5	954,9	954,9
överkursfond	5 470,9	5 470,9	-	-
balanserade vinstmedel	7 246,3	6 249,7	9 531,0	1 489,2
övrigt totalresultat	448,3	31,7	83,8	59,2
årets resultat	1 572,2	1 342,3	1 136,6	911,1
övriga reserver	4 801,3	4 801,3	276,0	7 442,5
primärkapitalinstrument	1 200,0	1 200,0	1 200,0	1 200,0
minoritetsintressen	1 297,7	-	-	-
Justering för primärkapitalinstrument	-1 200,0	-1 200,0	-1 200,0	-1 200,0
Ej bokförd utdelning primärkapital	-1,9	-2,1	-1,9	-2,1
Ej granskad vinst	-	-	-	-
Immateriella tillgångar	-947,5	-533,0	-488,3	-306,2
Goodwill	-371,6	-371,6	-	-
Kassaflödessäkringar	16,1	-46,4	3,0	-74,0
IRK reserveringar under- (-)/överskott (+)	-393,1	-407,8	-393,1	-407,8
Justering för försiktig värdering	-48,3	-48,7	-47,4	-47,6
Uppskjuten skattefordran	-	-	-	-
Tröskelavdrag: finansiella företag	-6 218,2	-6 465,2	-	-
Minoritetsintresse	-1 297,8	-	-	-
Kärnprimärkapital	12 616,9	11 063,7	11 054,5	10 019,3
Primärkapitaltillskott	1 200,0	1 200,0	1 200,0	1 200,0
Primärkapital	13 816,9	12 263,7	12 254,5	11 219,3
Supplementärkapitalinstrument	2 591,7	2 296,8	2 591,7	2 296,9
IRK reserveringar under- (-)/överskott (+)	-	-	-	-
Supplementärt kapital	2 591,7	2 296,8	2 591,7	2 296,9
Summa kapitalbas	16 408,6	14 560,6	14 846,3	13 516,1
Totalt Riskexponeringsbelopp	59 512,8	51 724,3	44 498,3	42 239,1
Totalt kapitalkrav	4 761,0	4 137,9	3 559,9	3 379,1
Kapitalkrav för kreditrisk enligt schablonmetoden	1 297,7	945,7	641,7	538,1
Kapitalkrav för kreditrisk enligt IRK-metoden	2 491,9	2 425,3	2 491,9	2 425,3
Kapitalkrav för operativa risker	857,4	631,2	312,2	280,2
Kapitalkrav för kreditvärdighetsjustering	114,0	135,7	114,0	135,5
Kärnprimärkapitalrelation	21,2%	21,4%	24,8%	23,7%
Primärkapitalrelation	23,2%	23,7%	27,5%	26,6%
Total kapitalrelation	27,6%	28,2%	33,4%	32,0%
Särskilda uppgifter				
IRK Reserveringar överskott (+) / underskott (-)	-393,1	-407,8	-393,1	-407,8
- IRK Totala reserveringar (+)	355,3	353,3	355,3	353,3
- IRK Förväntat förlustbelopp (-)	-748,5	-761,0	-748,5	-761,0
Kapitalkrav enligt Basel I-golv	11 253,8	9 847,0	10 911,2	9 678,0
Kapitalbas justerad enligt Basel I-golv	16 801,8	14 968,4	15 239,4	13 923,9
Överskott av kapital enligt Basel I-golv	5 548,0	5 121,3	4 328,2	4 245,9

För uppställning av kapitalbasen enligt EU-kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1423/2013/EU hänvisas till Upplysningar om kapitalbas på Länsförsäkringar Bank ABs hemsida.

Tabell 4.3 Utestående efterställda lån 2016-12-31

Låntagare	Lånebelopp	Lånedatum	Återbetalningsdag	Förtida inlösen (brytdag)
Primärkapitaltillskott - Externa				
Länsförsäkringar Bank AB	1 200 000 000 SEK	2015-06-09	Evigt	Valfritt första inlösendatum: 2020-06-09
Supplementärt kapital - Externa				
Länsförsäkringar Bank AB	1 100 000 000 SEK	2013-03-28	2023-03-28	2018-03-28
Länsförsäkringar Bank AB	500 000 000 SEK	2016-04-26	2026-04-26	2021-04-26
Länsförsäkringar Bank AB	1 000 000 000 SEK	2016-04-26	2026-04-26	2021-04-26

Mer detaljerad information om de viktigaste delarna i kapitalbasinstrumenten uppställd enligt EU-kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1423/2013/ EU finns under Upplysningar om kapitalbas på Länsförsäkringar Bank ABs hemsida.

Supplementärt kapital består främst av tidsbundna förlagslån varav externt placerat belopp uppgår till 2 592 (2 297) Mkr.

4.3 KAPITALKRAV

Risikexponeringsbelopp (REA)

För att beräkna REA tillämpas den avancerade interna riskklassificeringsmetoden (IRK) avseende hushållsexponeringar. För företags-exponeringar används den grundläggande IRK-metoden och för resterande exponeringsklasser används schablonmetoden. Vid beräkning av kapitalkrav för operativ risk och kreditvärdighetsjusteringsrisk tillämpas schablonmetoden.

Per den 31 december 2016 uppgick det totala risikexponeringsbeloppet (REA) till 59 513 (51 724) Mkr i den konsoliderade situationen. Ökningen av REA är delvis hänförligt till en fortsatt tillväxt i utlåning, framför allt mot hushåll i form av bolån. Merparten av ökningen av REA är relaterat till den investering som gjorts under året i det fastighetsägande bolaget Utile Dulci 2 HB samt till operativa risker. Utile Dulci 2 HB ägs av Länsförsäkringar AB till 46 procent, bolaget betraktas som ett anknutet bolag i den konsoliderade situationen och konsolideras till fullo vad avser beräkningen av REA. Avseende operativa risker har REA ökat dels på grund av den årliga uppdatering som görs av de intäkter som ingår i beräkningen enligt schablonmetoden men främst på grund av en förändrad fördelning av indikatorer relaterad till moderbolaget Länsförsäkringar ABs stödjande verksamhet för Länsförsäkringsgruppen.

Buffertkrav

Kapitalkonserveringsbufferten syftar till att kunna utnyttjas under kritiska perioder och ska uppgå till 2,5 procent av REA, vilket per den 31 december 2016 motsvarar 1 488 Mkr. Den kontracykliska bufferten syftar till att stärka bankernas motståndskraft och se till att tillräckligt kapital finns för att upprätthålla kredittillgången i lägen av stress i det finansiella systemet. Finansinspektionen har fastställt att kravet avseende den kontracykliska kapitalbufferten i Sverige ska uppgå till 1,5 procent. I mars 2016 beslutades att det kontracykliska buffertvärdet för Sverige ska höjas till 2,0 procent, vilket ska tillämpas från och med den 19 mars 2017. All kreditexponering som är relevant för beräkning av den institutsspecifika kontracykliska kapitalbufferten för Konsoliderad situation är hänförlig till Sverige enligt Kommissionens delegerade förordning (EU) nr 1152/2014. Den institutspecifika kontracykliska bufferten uppgick per 2016-12-31 således till 1,5 procent vilket motsvarar 893 Mkr.

Båda buffertkraven ska täckas av kärnprimärkapital. Kapitalkravet i Pelare I för Konsoliderad situation uppgår till 12,0 procent (11,5) inklusive kapitalkonserveringsbufferten och kontracyklisk buffert.

Internt bedömt kapitalbehov

Per den 31 december 2016 uppgick det internt bedömda kapitalbehovet för den konsoliderade situationen till 5 914 Mkr. Detta belopp inkluderar en bedömning av det ökade kapitalbehovet till följd av tillämpning av Finansinspektionens nya bedömningsmetod för sannolikhet för fallissemang för företagsexponeringar. Bankkoncernen har ansökt om att tillämpa en modell förenlig med denna metod.

Inom Pelare II tillkommer kapitalbehov för riskviktsgolv för svenska bolån på 25 procent vilket medför ett kapitalbehov om 4 134 Mkr. Kapitalbasen som möter kapitalbehovet enligt Pelare I- och Pelare II-kraven, inklusive buffertkrav, uppgick till 16 409 Mkr.

4.4 NYA OCH ÄNDRADE REGLER

Nya IFRS och tolkningar som ännu inte börjat tillämpas

Nedanstående nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder i kraft först under kommande räkenskapsår och har inte ännu påverkat koncernens redovisning eller kapitaltäckning.

IFRS 9 Finansiella instrument ska börja tillämpas från och med 1 januari 2018. IFRS 9 innehåller nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en nedskrivningsmodell baserad på förväntade kreditförluster och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning.

Reserveringarna för kreditförluster i redovisningen kan komma att förändras i och med övergången till IFRS 9 eftersom reserveringarna ska baseras på förväntade istället för inträffade förlusthändelser såsom under dagens metod. Eftersom instituten i kapitalbasen kan använda de reserver som beräknas under redovisningsregelverket för att möta förväntade förluster beräknade enligt IRK-metoden förväntas den totala påverkan på kapitalbasen bli begränsad. En ökning av redovisningsmässiga reserveringar förväntas därmed inom kärnprimärkapitalet motverkas av IRK-underskottet.

Genom att de nya reglerna för säkringsredovisning i IFRS 9 införs tydliggörs hur valutabasissspreadar ska redovisas och rapporteras. I de fall valutabasissspreadarna i en säkringsrelation redovisas mot Övrigt totalresultat ska de separeras och rapporteras som en egen komponent inom Övrigt totalresultat. Detta innebär att valutabasissspreadarna kan komma att påverka kapitalbasen då de inte ingår i försiktighetsfiltret för kassaflödessäkringar i kärnprimärkapitalet.

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder ska börja tillämpas den 1 januari 2018. Den nya standarden innehåller en samlad modell för intäktsredovisning avseende kundkontrakt som inte omfattas av andra redovisningsstandarder. Koncernen har genomfört en analys av effekterna av IFRS 15 och implementering av standarden pågår.

Bedömningen är att den nya modellen för intäktsredovisning inte kommer ha någon väsentlig effekt på koncernens finansiella rapporter eller på kapitaltäckningen.

IFRS 16 Leasing ska börja tillämpas den 1 januari 2019 och ersätter då den befintliga standarden IAS 17. Den nya standarden innebär för redovisning hos leasetagare att i stort sett samtliga leasingavtal ska redovisas i balansräkningen. Koncernen har ett pågående projekt för att analysera effekterna av IFRS 16, men effekten på redovisningen och kapitaltäckningen är ännu inte fastställd.

För detaljerad information om kommande redovisningsstandarder och dess effekter på koncernens finansiella rapporter hänvisas till not 1, Redovisningsprinciper.

Kapitaltäckningsregler

Kommande förändringar i kapitaltäckningsreglerna

I november 2016 publicerade EU-kommissionen sina förslag på revideringar av det existerande kapitaltäckningsregelverket, både vad gäller förordningen och direktivet. De föreslagna ändringarna i förordningen innehåller bland annat ett bindande minimikrav på bruttosoliditetsgrad, stabil nettofinansiering och tillgodoräkningsbara skulder för globalt systemviktiga institut. Vidare föreslås nya metoder för beräkning av marknadsrisk, motpartsrisk och striktare regler kring stora exponeringar. Det nya direktivförslaget innehåller bland annat ett reviderat Pelare II-ramverk, samt revideringar kring beräkningsmetod och materialitetsbedömning av ränterisk i bankboken.

Tabell 4.4 Kapitalkrav och riskexponeringsbelopp

Mkr	Konsoliderad situation 2016-12-31		Konsoliderad situation 2015-12-31		Bankkoncernen 2016-12-31		Bankkoncernen 2015-12-31	
	Kapitalkrav	Riskexponeringsbelopp	Kapitalkrav	Riskexponeringsbelopp	Kapitalkrav	Riskexponeringsbelopp	Kapitalkrav	Riskexponeringsbelopp
Kreditrisk enligt schablonmetoden								
Institutsexponeringar	111,7	1396,2	58,5	731,8	107,3	1 340,9	53,9	674,0
Företagsexponeringar	135,8	1 697,1	113,5	1 419,3	135,8	1 697,1	111,3	1 391,6
Hushållsexponeringar	122,2	1 527,4	96,5	1 206,0	122,2	1 527,4	96,5	1 206,0
Fallerade exponeringar	5,1	64,0	7,7	95,9	5,1	64,0	7,7	95,9
Poster med hög risk	2,4	30,0			2,4	30,0		
Säkerställda obligationer	222,3	2 779,3	228,2	2 851,9	215,6	2 695,2	220,2	2 752,0
Aktieexponeringar	379,9	4 748,6	329,7	4 120,8	3,0	38,0	1,8	22,5
Övriga poster	318,3	3 978,4	111,7	1 395,9	50,3	628,8	46,7	584,1
Summa kapitalkrav och riskexponeringsbelopp	1 297,7	16 220,9	945,7	11 821,7	641,7	8 021,4	538,1	6 726,3
Kreditrisk enligt IRK-metoden								
<i>Hushållsexponeringar</i>								
Fastighetskrediter, små och medelstora företag	178,2	2 226,9	200,2	2 502,5	178,2	2 226,9	200,2	2 502,5
Fastighetskrediter, övriga	916,2	11 453,0	850,4	10 629,7	916,2	11 453,0	850,4	10 629,7
Övriga hushållsexponeringar, små och medelstora företag	320,7	4 008,5	325,3	4 065,9	320,7	4 008,5	325,3	4 065,9
Övriga hushållsexponeringar	513,8	6 422,1	463,2	5 790,5	513,8	6 422,1	463,2	5 790,5
Summa hushållsexponeringar	1 928,8	24 110,4	1 839,1	22 988,6	1 928,8	24 110,4	1 839,1	22 988,6
Företagsexponeringar	563,1	7 038,7	586,2	7 327,9	563,1	7 038,7	586,2	7 327,9
Summa kapitalkrav och riskexponeringsbelopp	2 491,9	31 149,1	2 425,3	30 316,5	2 491,9	31 149,1	2 425,3	30 316,5
Operativa risker								
Schablonmetoden	857,4	10 717,4	631,2	7 889,8	312,2	3 902,5	280,2	3 503,1
Summa kapitalkrav för operativa risker	857,4	10 717,4	631,2	7 889,8	312,2	3 902,5	280,2	3 503,1
Kreditvärdighetsjustering schablonmetoden	114,0	1 425,3	135,7	1 696,3	114,0	1 425,3	135,5	1 693,3

Tabell 4.5 Minimikapitalkrav och buffertar Konsoliderad Situation

	Minikapitalkrav	Kapitalkonserveringsbuffert	Kontracyklisk buffert	Systemriskbuffert	Summa
Procent					
Kärnprimärkapital	4.5%	2.5%	1.5%	n/a	8.5%
Primärkapital	6.0%	2.5%	1.5%	n/a	10.0%
Kapitalbas	8.0%	2.5%	1.5%	n/a	12.0%
Mkr					
Kärnprimärkapital	2 678,1	1 487,8	892,7	n/a	5 058,6
Primärkapital	3 570,8	1 487,8	892,7	n/a	5 951,3
Kapitalbas	4 761,0	1 487,8	892,7	n/a	7 141,6
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert					16,7%

Inom Baselkommittén fortgår arbetet med översyn av det nuvarande ramverket för kapitaltäckning. I mars 2016 publicerades konsultationer avseende standardiserade metoder för mätning av operativ risk, samt restriktioner på tillämpningen av interna modeller för kreditrisk. Utöver detta har Basel under året publicerat konsultationer avseende revidering av Pelare III-ramverket, bruttosoliditetsgrad och den framtida hanteringen av reserveringar enligt IFRS 9 inom kapitaltäckningsramverket. Baselkommittén har ännu inte finaliserat den nya schablonmetoden för kreditrisk eller de kommande golvreglerna.

Sammantaget kommer detta betyda förändringar för många banker. Länsförsäkringar Bank AB följer den regulativa utvecklingen och har god beredskap och är väl kapitaliserade för kommande förändringar även om det i detta skede är oklart vilka effekterna blir i termer av ett kapitalkrav.

Krishanteringsdirektivet

Den 1 februari 2016 infördes nya regler i Sverige för hantering av kriser i bland annat banker. Reglerna utgår från det så kallade krisanteringsdirektivet, Europaparlamentets och rådets direktiv (2015/59/EU). Ett viktigt syfte är förhindra att problem hos banker blir en belastning för skattebetalarna. Riksgälden ansvarar för att tillämpa det nya regelverket som till stora delar ersätter den bankstödslagstiftning som gällt tidigare. De nya reglerna reglerar tre olika faser av arbetet med finansiell stabilitet: förebyggandefasen, återhämningssfasen och resolutionsfasen. I den förebyggande fasen krävs att Länsförsäkringar har upprättat en återhämtningsplan som förberedelse för eventuella åtgärder om banken utsätts för påfrestningar.

5 | Kreditrisk

Med kreditrisk avses risken att en motpart inte kan fullgöra sina förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran så att en ekonomisk förlust uppstår.

5.1 RISKAPTIT

Risktagande avseende kreditrisk är baserad på en sund kreditprocess och kreditportföljen är väl diversifierad med en sammantaget låg riskexponering. Risken begränsas inom ramen för Konsoliderad situations fastställda riskapit och risklimiter.

5.2 RISKHANTERING

I detta avsnitt presenteras kreditprocess, riskklassificeringssystem samt metod för beräkning av Konsoliderad situations kapitalkrav för kreditrisk.

5.2.1 Kreditprocessen

Bankverksamheten har höga krav på kundurvalet, kundernas återbetalningsförmåga samt säkerheternas beskaffenhet.

Länsförsäkringar Bank AB ansvarar för att kreditgivningen sker på ett enhetligt sätt utifrån Styrelsens fastställda riktlinjer som utgör grunden för en gemensam syn på kreditgivning. Löpande uppföljning och kvalitetsgranskning sker av utlåningsportföljen och kredittagarnas återbetalningsförmåga. I kombination med ett systemstöd för riskklassificering leder detta till en balanserad och konsekvent kreditgivning.

Det av Styrelsen fastställda kreditregelverket bildar grund för all kreditgivning som sker. Kreditens storlek och risknivå avgör beslutsnivån, där den högsta instansen är Styrelsen och den lägsta instansen är ett lokalt beslut. Beviljningsmandatet för respektive beslutsinstans fastställs i kreditregelverket.

Kreditregelverket fastställer även minimikrav för underliggande dokumentation gällande kreditbeslut. Uppföljning av att kreditregelverket efterlevs sker löpande. Kreditregelverket och kreditprocessen i kombination med en lokal kund- och marknadskänedom skapar en utlåningsportfölj med en hög kreditkvalitet.

5.2.2 Riskklassificeringssystemet

Inom riskområdet kreditrisk används en intern riskklassificeringsmetod, IRK-metod, för att beräkna kapitalkravet för kreditrisk. Denna följer de krav som CRR ställer och utgör grunden i riskklassificeringssystemet. Riskklassificeringssystemet är en central del av kreditprocessen och består av metoder, modeller, processer, kontroller och IT-system för att stödja och vidareutveckla kvantifieringen av kreditrisker. Specifikt används riskklassificeringssystemet vid:

- Kreditprocessen för riskbedömning och kreditbeslut
- Beräkning av portföljreserveringar
- Beräkning av riskjusterad avkastning
- Uppföljning och rapportering till ledning och Styrelse
- Kapitalkravsberäkning
- Kapitalallokering

Nedan beskrivs några centrala begrepp inom riskklassificeringssystemet:

Exponering vid fallissemang (EAD)

Exponering vid fallissemang är det exponeringsbelopp som motparten förväntas ha utnyttjat vid ett fallissemang. För åtaganden i balansräkningen definieras EAD som kapitalskuld plus upplupna och förfallna ej betalda räntor och avgifter. För åtaganden utanför balansräkningen beräknas EAD genom användandet av en konverteringsfaktor.

Sannolikheten för fallissemang (PD)

Sannolikheten för fallissemang är sannolikheten att en motpart fallerar inom tolv månader. En motpart anses vara fallerad om den har en betalning som är mer än 60 dagar sen¹⁾. Vidare anses en motpart vara fallerad om det finns anledning att på andra grunder förvänta sig att motparten ej kan leva upp till sina åtaganden.

För varje motpart beräknas ett initialt PD som justeras för att avspegla den genomsnittliga fallissemangsandelen över konjunkturcykler. Slutligen adderas en säkerhetsmarginal till PD för att säkerställa att risken inte underskattas. Efter beräkningen av PD rangordnas samtliga icke fallerade motparter och delas in i elva riskklasser.

Vid utvecklingen av modeller för skattning av PD har hänsyn tagits till vilken information som är mest relevant för respektive motpartsslag. PD-estimatet för hushållsexponeringar skattas helt via metoder baserade på prediktiv statistisk analys medan PD-estimatet för företagsexponeringar baseras på prediktiv statistisk analys i kombination med kvalitativ bedömning. I riskmodellerna beaktas både intern och extern information.

Förlust givet fallissemang (LGD)

Förlust givet fallissemang definieras som den förväntade förlustandelen av den totala motpartsexponeringen givet fallissemang. För avancerad IRK används interna estimat på LGD, vilka baseras på intern information om bland annat förlustgrad, belåningsgrad och produkttyp. För att säkerställa att LGD inte underskattas adderas en säkerhetsmarginal till estimaten innan de slutligen justeras för att återspegla förlustandelen i en lågkonjunktur.

Konverteringsfaktor (KF)

Konverteringsfaktorn används för att beräkna hur stor del av åtaganden utanför balansräkningen som förväntas ha utnyttjats av motparten vid ett fallissemang. För avancerad IRK beräknas interna estimat av KF, vilka baseras på intern information om bland annat realiseringsgrad, utnyttjandegrad och typ av produkt. För att säkerställa att KF inte underskattas adderas en säkerhetsmarginal till estimaten.

¹⁾ För Wasa Kredit tillämpas 90 dagar.

Validering

Risikklassificeringssystemet valideras årligen i sin helhet i enlighet med gällande regelverk samt fastställda interna riktlinjer. De kvantitativa riskmodeller som tillämpas vid riskestimering utvärderas utifrån prediktiv förmåga och riskdifferentierande egenskaper. Stor vikt läggs även vid riskmodellernas stabilitet över tid. Utöver de rent kvantitativa aspekterna av risikklassificeringssystemet utvärderas användning och integration i verksamheten för att säkerställa att kreditrisken beaktas konsekvent och enhetligt. Valideringen genomförs i sin helhet av avdelningen för Risk Management.

5.2.3 Metod för beräkning av kapitalkrav för kreditrisk

Detta avsnitt ger en överblick över vilka exponeringar som beräknas med respektive metod (Schablon- och IRK-metod) samt vid vilka tidpunkter IRK-tillstånd erhållits för respektive portfölj.

Schablonmetoden (SA)

Exponeringar beräknade enligt Schablonmetoden utgörs främst av exponeringar mot stater och institut samt innehav i säkerställda obligationer. Samtliga innehav i värdepapper har mycket hög kreditvärdighet.

Intern risikklassificeringsmetod (IRK)

Idag tillämpas IRK-metoden för utlåning mot exponeringsklasserna hushåll och företag²⁾. För exponeringsklass företag tillämpas grundläggande IRK-metod där PD skattas med interna modeller medan föreskrivna värden används för LGD och KF. IRK-tillstånd har erhållits eller ansökts om enligt följande:

- December 2006 erhöles tillstånd från Finansinspektionen att tillämpa IRK-metod för hushållsexponeringar. Denna metod tillämpas vid beräkning av kapitalkrav sedan februari 2007.
- December 2009 erhöles tillstånd att tillämpa grundläggande IRK vid beräkning av kapitalkrav för kreditrisk avseende företag med lantbruksverksamhet, dvs. huvuddelen av företagsportföljen. Denna metod tillämpas sedan mars 2010.
- Maj 2012 erhöles tillstånd att tillämpa IRK för samtliga företags-

exponeringar, exklusive Wasa Kredit AB. Detta tillämpas sedan juni 2012.

- April 2015 erhöles Länsförsäkringar Bank AB och dotterbolaget Länsförsäkringar Hypotek AB tillstånd från Finansinspektionen att ändra sin IRK-modell för beräkning av förlust givet fallissemang (LGD) för utlåning mot säkerhet i fastighet för privatpersoner. Denna modell tillämpas vid beräkning av kapitalkrav sedan maj 2015.
- April 2015 erhöles Länsförsäkringar Bank AB med dotterbolagen Länsförsäkringar Hypotek AB och Wasa Kredit AB godkännande att för samtliga IRK-portföljer i Bankkoncernen ändra beloppsgränsen för vad som ska klassificeras som hushålls- respektive företagsexponering. Den nya beloppsgränsen tillämpas vid beräkning av kapitalkrav sedan maj 2015.
- December 2016 skickades en ansökan till Finansinspektionen om tillstånd att justera PDTTC-nivåerna i företagsmodellerna för att möta kraven i Finansinspektionens nya direktiv³⁾.

5.3 KREDITKVALITET

I detta avsnitt beskrivs Konsoliderad situations kreditriskexponering utifrån metod, exponeringsklass, geografisk fördelning samt branschfördelning. För IRK-exponering redovisas även exponering fördelad enligt riskklass, samt en utvärdering av kreditriskmodeller.

Som framgår av Tabell 5.1 så har IRK-exponering mot hushåll ökat medan exponeringen mot företag är oförändrad, orsaken till detta är en volymtillväxt avseende bolån inom hushållssegmentet. Vidare har den genomsnittliga riskvikten minskat något för både hushålls- och företagsexponeringar vilket redovisas i Tabell 5.1. För exponeringsklasserna hushåll och företag särredovisas belopp och riskvikter för små- och medelstora hushåll respektive företag (SME).

²⁾ Vissa exponeringar inom Wasa Kredit där Schablonmetoden tillämpas ingår i den av Finansinspektionen godkända uttrullningsplanen för IRK.

³⁾ Se Finansinspektionens promemoria: "FI:s tillsyn över bankernas beräkningar av riskvikter för företagsexponeringar".

Tabell 5.1 Exponering per exponeringsklass

Mkr	2016-12-31			2015-12-31			Genomsnitt ¹⁾		
	Ursprunglig exponering	EAD	Riskvikt (%)	Ursprunglig exponering	EAD	Riskvikt (%)	Ursprunglig exponering	EAD	Genomsnittlig Riskvikt (%)
Schablonmetoden									
Nationella regeringar eller centralbanker	10 049	10 049	0	11 162	11 162	0	9 034	9 034	0
Delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter	3 569	3 569	0	3 268	3 268	0	3 815	3 815	0
Multilaterala utvecklingsbanker	1 382	1 382	0	932	932	0	1 274	1 274	0
Institut	7 227	4 236	20	5 633	3 659	20	13 044	4 378	23
Företag	2 014	2 012	85	1 669	1 668	85	1 906	1 904	85
varav SME	1 323	1 322	50	1 073	1 072	77	1 197	1 196	76
Hushåll	3 126	2 037	75	2 379	1 608	75	2 879	1 891	75
varav SME	0	0	-	-	-	-	-	-	-
Fallerade exponeringar	73	47	147	100	66	147	81	46	142
Säkerställda obligationer	27 793	27 793	10	28 519	28 519	10	29 572	29 572	10
Exponering med särskilt hög risk	20	20	150	0	0	-	5	5	150
Andelar eller aktier i företag för kollektiva investeringar (fond)	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Aktieexponeringar	1 916	1 916	248	1 660	1 660	248	1 371	1 371	247
Övriga poster	4 217	4 217	94	1 460	1 460	96	3 768	3 768	98
Totalt, Schablonmetoden	61 386	57 278	22	56 782	54 002	22	66 749	57 058	25
IRK-metoden									
Företag	18 774	18 644	38	18 875	18 681	39	18 842	18 697	39
varav SME	18 595	18 466	38	18 692	18 502	39	18 660	18 519	38
Hushåll	221 676	218 465	11	195 319	192 661	12	213 211	209 511	11
varav SME	32 968	32 608	19	31 361	31 004	21	32 024	31 658	20
varav med säkerhet i fastighet	195 036	192 510	7	170 619	168 617	8	187 218	184 206	7
varav övriga hushållskrediter	26 640	25 955	40	24 700	24 044	41	25 993	25 305	40
Totalt, IRK-metoden	240 450	237 109	13	214 194	211 342	14	232 053	228 208	14
Totalt	301 836	294 387	16	270 976	265 344	16	298 802	285 266	16

¹⁾ Genomsnittlig exponering och riskvikt under 2016, beräknat per kvartal.

I Tabell 5.2 presenteras exponeringen fördelad per land beräknad enligt Schablonmetoden (Konsoliderad situation).

Tabell 5.2 Fördelning av exponering per land, Schablonmetoden

Schablonmetod, Mkr	2016-12-31		2015-12-31	
	Ursprunglig exponering	EAD	Ursprunglig exponering	EAD
Sverige	53 967	52 259	50 406	49 211
Tyskland	1 131	1 131	919	919
Finland	601	601	681	681
Luxemburg	0	0	932	932
Schweiz	1 456	464	1 262	448
Danmark	3 626	2 240	2 109	1 347
Norge	604	582	473	464
Storbritannien	1	1	0	0
Totalt	61 386	57 278	56 782	54 002

I Konsoliderad situation tillämpas extern kreditvärdering för exponeringar mot institut och exponeringar i form av säkerställda obligationer. Den externa ratingen som används är den rating från Moody's eller Standard & Poor's som ger upphov till högst riskvikt. I Tabell 5.3 redovisas exponeringen före och efter kreditriskreducerande åtgärden per kreditkvalitetssteg.

Tabell 5.3 Exponering per kreditkvalitetssteg

Kreditkvalitetssteg	2016-12-31	
	Ursprunglig exponering	EAD
1	30 224	30 086
2	4 796	1 944
3	0	0
4	0	0
5	0	0
6	0	0
Totalt	35 020	32 030

All exponering inom IRK återfinns i Sverige och i Tabell 5.4 presenteras exponering per län. Exponeringen är väl fördelad över landet med viss koncentration till storstadsområdena inom Stockholms-, Skåne- och Västra Götalands län. Exponering med säkerhet i fastighet uppgår till 210 Mdr av totalt 237 Mdr per den 31 december 2016.

Tabell 5.4 Fördelning av IRK-exponering per län

Län, Mkr	2016-12-31				2015-12-31			
	Total		Varav exponering med säkerhet i fastighet		Total		Varav exponering med säkerhet i fastighet	
	EAD	Andel (%)	EAD	Andel (%)	EAD	Andel (%)	EAD	Andel (%)
Blekinge län	4 196	1,8	3 670	1,7	3 786	1,8	3 300	1,8
Dalarnas län	10 208	4,3	9 153	4,3	9 410	4,4	8 439	4,5
Gotlands län	5 310	2,2	4 859	2,3	5 092	2,4	4 641	2,5
Gävleborgs län	6 551	2,8	5 781	2,8	6 136	2,9	5 351	2,9
Hallands län	11 725	4,9	10 633	5,1	10 802	5,1	9 735	5,2
Jämtlands län	4 641	2,0	4 108	1,9	4 174	2,0	3 711	2,0
Jönköpings län	9 775	4,1	8 793	4,2	8 595	4,1	7 651	4,1
Kalmar län	5 910	2,5	5 116	2,4	5 245	2,5	4 532	2,4
Kronobergs län	4 531	1,9	3 973	1,9	4 130	2,0	3 596	1,9
Norrbottnens län	3 222	1,4	2 669	1,3	2 916	1,4	2 382	1,3
Skåne län	28 521	12,0	24 586	11,7	25 605	12,1	21 983	11,8
Stockholms län	33 893	14,3	29 350	14,0	28 851	13,6	24 727	13,3
Södermanlands län	7 087	3,0	6 217	3,0	6 536	3,1	5 718	3,1
Uppsala län	11 963	5,0	10 945	5,2	10 707	5,1	9 820	5,3
Värmlands län	3 970	1,7	3 393	1,6	3 537	1,7	2 960	1,6
Västerbottens län	8 097	3,4	7 535	3,6	7 024	3,3	6 472	3,5
Västernorrlands län	3 715	1,6	3 143	1,5	3 336	1,6	2 822	1,5
Västmanlands län	7 994	3,4	7 251	3,4	7 163	3,4	6 439	3,5
Västra Götalands län	39 307	16,5	35 317	16,8	34 565	16,4	30 811	16,5
Örebro län	8 985	3,8	7 893	3,8	8 026	3,8	6 929	3,7
Östergötlands län	17 508	7,4	15 806	7,5	15 706	7,4	14 185	7,6
Totalt	237 109	100,0	210 192	100,0	211 342	100,0%	186 204	100,0%

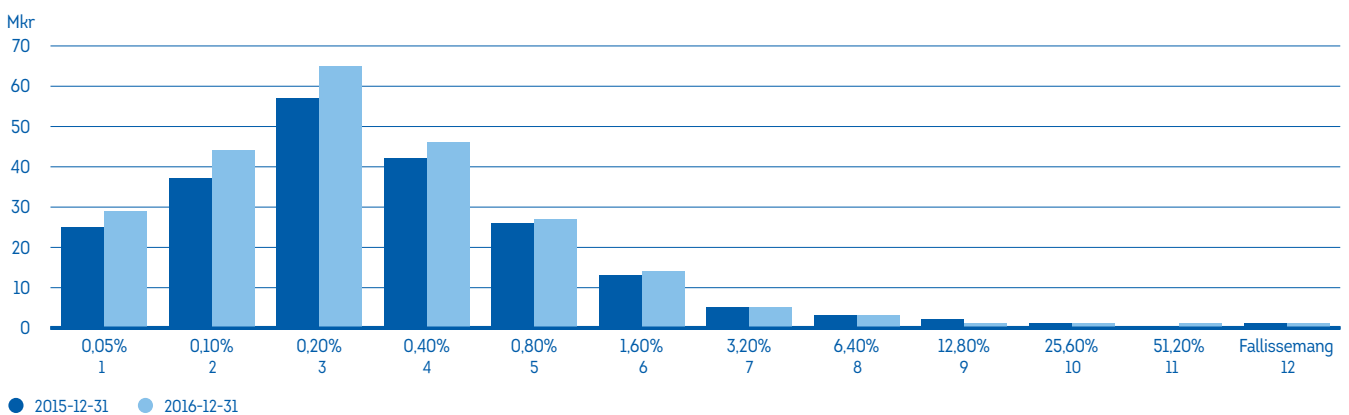
Tabell 5.5 beskriver IRK-exponering fördelad över exponeringsklass och bransch. Huvuddelen av exponeringen består av utlåning till privatpersoner och lantbruk och uppgår till 91 procent.

Tabell 5.5 Exponering per bransch och exponeringsklass, IRK

Exponeringsklass	Bransch	2016-12-31			2015-12-31		
		EAD	Andel (%)	Riskvikt (%)	EAD	Andel (%)	Riskvikt (%)
Hushåll	Privatpersoner	185 858	78	10	161 657	76	10
	Lantbruk	19 192	8	11	18 016	9	13
	Övriga företag	13 415	6	31	12 988	6	33
	Totalt Hushåll	218 465	92	11	192 661	91	12
	varav SME	32 968	-	19	31 004	-	21
Företag	Lantbruk	10 539	5	35	10 554	5	37
	Övriga företag	8 105	3	41	8 127	4	42
	Totalt Företag	18 644	8	38	18 681	9	39
	varav SME	18 466	-	38	18 502	-	43
Totalt		237 109	100	13	211 342	100	14

I Figur 5.1 och Tabell 5.6 presenteras kreditriskexponering, beräknad enligt IRK, fördelad över riskklasser. Resultatet visar en exponeringsfördelning där 78 (76) procent av exponeringen återfinns i de bästa riskklasserna 1-4. En bidragande orsak till andelsökningen i dessa riskklasser är att en ökande andel av utlåningen utgörs av bolån till privatpersoner där sannolikheten för fallissemang är väsentligt lägre än i övriga portföljer.

Figur 5.1. Exponering fördelning över riskklasser, IRK

Tabell 5.6. Exponering fördelad över risk- och exponeringsklass, IRK

PD-klass 2016-12-31, Mkr	Hushållsexponeringar						Företagsexponeringar			
	Med säkerhet i fastighet		Övrig exponering		Totalt				Totalt	
	EAD	RW (%)	EAD	RW (%)	EAD	RW (%)	EAD	RW (%)	EAD	RW (%)
1	26 358	1	869	4	27 227	1	2 019	12	29 245	2
2	40 866	3	1 952	13	42 818	3	886	18	43 703	3
3	56 837	5	3 406	20	60 244	6	5 015	27	65 260	7
4	37 980	8	2 505	30	40 485	10	5 472	37	45 957	13
5	18 888	14	5 941	35	24 829	19	2 630	50	27 460	22
6	7 123	23	5 369	49	12 493	34	1 462	65	13 954	37
7	2 064	32	2 834	58	4 898	47	342	78	5 240	49
8	1 093	47	1 525	61	2 617	55	363	97	2 981	60
9	669	64	724	70	1 393	67	22	104	1 415	68
10	238	80	307	91	545	86	49	166	594	93
11	205	69	237	99	442	85	158	159	599	104
Fallissemang	189	150	286	126	474	135	226	0	701	92
Totalt	192 510	7	25 955	40	218 465	11	18 644	38	237 109	13

	Hushållsexponeringar		Total	Företagsexponeringar	Total
	Med säkerhet i fastighet	Övrig exponering			
PD(%) ¹⁾	0,51	2,46	0,77	1,13	0,77
LGD(%) ¹⁾	11,2	43,7	15,1	-	-
KF(%) ²⁾	51,4	87,2	69,6	-	-

¹⁾ Exponeringsviktat genomsnitt, ej fallerade exponeringar.

²⁾ Endast för outnyttjade åtaganden.

Nedan presenteras en mappning mellan interna riskklasser för IRK-exponering och extern rating som bedömts vara en rimlig jämförelse.

Tabell 5.7. Samband mellan interna riskklasser och extern rating (Standard & Poor's)

Intern	PD(%)	Indikativ rating från S&P
1-4	< 0,5	AAA till BBB-
5-6	0,5-2,1	BB+ till BB-
7-8	2,1-8,5	B+ till B
9-11	> 8,5	B- till C
Fallissemang	100	D

Förväntad förlust och faktiskt utfall

Den förväntade förlustandelen (EL) uttrycks i procent av exponeringen och beräknas utifrån parameterestimaten för PD och LGD. EL per 2014-12-31 uttryckt i procent för samtliga ej fallerade exponeringar inom exponeringsklass hushåll var 0,35 procent och det faktiska utfallet är 0,08 procent³⁾. Nedbrutet på exponeringar med säkerhet i fastighet inom exponeringsklass hushåll var EL 0,22 procent och utfallet 0,01 procent. För övriga hushållsexponeringar var EL 1,25 procent och utfallet 0,68 procent. En av orsakerna till att EL är högre än det faktiska utfallet är att parameterestimaten för PD är väsentligt högre än den observerade andelen fallissemang.

³⁾ Estimat baseras på icke fallerade exponeringar per 2014-12-31. Utfallet beräknas som konstaterade kreditförluster för fallissemang under 2015 med en uppföljningsperiod till och med 2016-12-31.

5.3.1 Riskreducerande åtgärder och avtalsmässiga löptider

Utgångspunkten i kreditbedömningen är alltid kundens återbetalningsförmåga då bedömningen är att mottagna säkerheter aldrig kan kompensera för en svag återbetalningsförmåga. Mottagna säkerheter kan dock på ett väsentligt vis motverka förlusten i händelse av ett fallissemang på en kredit. Utlåning sker i huvudsak mot säkerhet i fastigheter där verksamheten har lång erfarenhet och robusta rutiner för hantering av dessa. Uppdateringar av marknadsvärdet på fastigheter äger rum på årlig basis enligt fastställda rutiner. Förhållandet mellan låneportföljen och värdet av underliggande tillgångar uttryckt som viktad genomsnittlig belåningsgrad, LTV (Loan To Value), uppgår till 61 (64) procent.

Tabell 5.8. Bolån fördelade på belåningsgradsintervall (LTV)

EAD, Mkr	2016-12-31	Andel (%)	2015-12-31	Andel (%)
0-50%	135 713	80	114 223	78
51-60%	16 308	10	15 394	10
61-70%	10 723	6	10 995	8
71-75%	3 019	2	3 380	2
75%-	2 974	2	3 395	2
Totalt	168 737	100	147 387	100

Andra väsentligt riskreducerande åtgärder i Konsoliderad situation är de nettningsavtal som har ingåtts med institutsmotparter.

I Tabell 5.9 redovisas exponeringsbelopp som täcks av medräkningsbara säkerheter. Säkerheter avseende institutsexponeringar utgörs av finansiella säkerheter medan säkerheter inom exponeringsklasserna företag respektive hushåll utgörs av fastigheter där säkerställt belopp uppgår till 208 Mdr per 2016-12-31.

Tabell 5.9. Medräkningsbara säkerheter i kapitaltäcknings syfte

Mkr	2016-12-31		2015-12-31	
	Ursprunglig exponering	Exponeringsbelopp som täcks av säkerhet	Ursprunglig exponering	Exponeringsbelopp som täcks av säkerhet
Schablonmetoden				
Nationella regeringar eller centralbanker	10 049	0	11 162	0
Delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter	3 569	0	3 268	0
Multilaterala utvecklingsbanker	1 382	0	932	0
Institut	7 227	2 988	5 633	1 973
Företag	2 014	0	1 669	0
varav SME	1 323	0	1 073	0
Hushåll	3 126	0	2 379	0
varav SME	0	0	0	0
Fallerade exponeringar	73	0	100	0
Säkerställda obligationer	27 793	0	28 519	0
Exponering med särskilt hög risk	20	0	0	0
Andelar eller aktier i företag för kollektiva investeringar (fond)	0	0	0	0
Aktieexponeringar	1 916	0	1 660	0
Övriga poster	4 217	0	1 460	0
Totalt, Schablonmetoden	61 386	2 988	56 782	1 973
IRK-metoden				
Företag	18 774	16 518	18 875	16 060
varav SME	18 595	16 349	18 692	15 888
Hushåll	221 676	191 156	195 319	166 823
varav SME	32 968	20 227	31 361	18 388
Totalt IRK-metoden	240 450	207 674	214 194	182 883
Totalt	301 836	210 662	270 976	184 856

I Tabell 5.10 presenteras exponeringar fördelade på exponeringsklass samt återstående räntebindningsperiod.

Tabell 5.10. Exponering fördelad på räntebindningsmässiga löptider

2016-12-31, Mkr	<3 månader	3-6 månader	6-12 månader	1-3 år	3-5 år	> 5 år	Totalt
Schablonmetoden							
Nationella regeringar eller centralbanker	2 900	125	2 523	1 672	1 491	1 338	10 049
Delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter	19	2	1 810	1 643	95	0	3 569
Multilaterala utvecklingsbanker	2	5	618	303	454	0	1 382
Institut	4 237	0	0	0	0	0	4 237
Säkerställda obligationer	580	3 254	925	16 965	5 573	496	27 793
Företag	2 014	11	11	6	2	1	2 045
Hushåll	2 070	0	0	0	0	0	2 070
Fonder	0	0	0	0	0	0	0
Aktier	1 916	0	0	0	0	0	1 916
Övriga poster	4 217	0	0	0	0	0	4 217
Totalt Schablonmetoden	17 955	3 397	5 887	20 589	7 615	1 835	57 278
IRK-metoden							
Företag	6 332	4 622	1 660	3 920	1 612	498	18 644
Hushåll	119 842	41 456	9 517	35 937	10 057	1 656	218 465
- Varav med säkerhet i fastighet	94 159	41 359	9 438	35 869	10 039	1 646	192 510
- Varav övrig exponering	25 683	97	79	68	18	10	25 955
Totalt IRK-metoden	126 174	46 078	11 177	39 857	11 669	2 154	237 109
Totalt	144 129	49 475	17 064	60 446	19 284	3 989	294 387

5.4 OREGLERADE FORDRINGAR, OSÄKRA FORDRINGAR OCH KREDITFÖRLUSTER

I detta avsnitt beskrivs Bankkoncernens oreglerade fordringar, osäkra fordringar samt kreditförluster som i sin helhet baseras på den totala låneportföljen ur ett redovisningsperspektiv.

5.4.1 OREGLERADE FORDRINGAR

En lånefordran anses vara oreglerad om den har en oreglerad betalning upp till och med 60 dagar förfallen.

Tabell 5.11. Oreglerade fordringar per bolag

Fordringar, förfallna dagar	Länsförsäkringar Bank AB		Länsförsäkringar Hypotek AB		Wasa Kredit AB		Totalt	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
1-39 dagar	14,9	27,4	26,5	31,0	234,1	218,3	275,5	276,7
40-60 dagar	0,0	0,1	0,0	0,1	4,4	1,8	4,4	2,0
Totalt	14,9	27,5	26,5	31,1	238,5	220,1	279,9	278,7

5.4.2 Osäkra fordringar

En lånefordran anses vara osäker om den har en oreglerad betalning som är mer än 60 dagar förfallen, eller om det finns anledning att förvänta sig att motparten på andra grunder inte kan leva upp till sitt åtagande. En lånefordran anses vara osäker till den del den inte täcks av säkerhet. Osäkra fordringar uppgick till 240 (241) Mkr, vilket motsvarar 0,11 (0,12) procent av den totala låneportföljen före reserver.

Tabell 5.12. Osäkra lånefordringar per exponeringsklass, bransch och bolag

Schablonmetoden	Bransch	Länsförsäkringar Bank AB		Länsförsäkringar Hypotek AB		Wasa Kredit AB		Totalt	
		2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
	Privatpersoner	0,0	0,0	0,0	0,0	34,6	30,9	34,6	30,9
	Lantbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Övriga företag	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	15,9	3,1	15,9
Totalt Schablonmetoden		0,0	0,0	0,0	0,0	37,7	46,8	37,7	46,8
IRK-metoden									
Hushåll	Privatpersoner	4,3	13,4	0,0	0,0	108,4	86,6	112,7	100,0
	Lantbruk	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,5	0,0
	Övriga företag	0,6	1,3	0,0	0,0	72,3	80,0	72,8	81,3
Totalt Hushåll		9,4	14,7	0,0	0,0	180,7	166,6	190,1	181,3
Företag	Privatpersoner	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2
	Lantbruk	12,4	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	12,4	8,4
	Övriga företag	0,0	3,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,4
Totalt Företag		12,4	13,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,4	13,0
Totalt IRK-metoden		21,8	27,7	0,0	0,0	180,7	166,6	202,5	194,3
Totalt		21,8	27,7	0,0	0,0	218,4	213,4	240,2	241,1

5.4.3 Kreditförluster

Kreditförluster utgörs av konstaterade kreditförluster, befarade kreditförluster, återvinningar på krediterförluster som tidigare redovisats som konstaterade samt återföringar till följd av att ett nedskrivningsbehov inte längre anses föreligga. Konstaterad kreditförlust avser hela fordran då det inte finns någon realistisk möjlighet till återvinning. Befarade kreditförluster avser årets nedskrivning för kreditförluster då indikation på nedskrivningsbehov föreligger. Återvinningar består av återförda belopp på kreditförluster som tidigare redovisats som konstaterade.

Enbart Bankkoncernens andel av befarade och konstaterade kreditförluster redovisas. Avräkningsmodellen, som infördes 1 januari 2014, avseende det åtagande som länsförsäkringsbolagen har när det gäller kreditförluster för genererad affär innebär att länsförsäkringsbolagen vid reserveringstillfället täcker 80 procent av reserveringsbehovet i Bankkoncernen (exklusive Wasa Kredit AB) genom

avräkning mot en buffert av upparbetad ersättning. Den 31 december 2016 uppgick det samlade kreditreserveringsbehovet till 380 Mkr varav Bankkoncernens redovisade kreditreserv uppgick till 250 Mkr och resterande del om 130 Mkr har avräknats mot länsförsäkringsbolagens innehållna medel enligt ovan modell. Övergången till avräkningsmodellen innebär att Bankkoncernens kreditreserver hänförliga till länsförsäkringsbolagsaffären vid tidpunkten för införandet, successivt kommer att återföras med 158 Mkr varav 0 Mkr återstår per den 31 december 2016. Under perioden återfördes 23 Mkr.

Kreditförlusterna, med hänsyn taget till länsförsäkringsbolagens andel av kreditförlusterna, uppgick till 38 (6) Mkr, vilket motsvarar en kreditförlustnivå om 0,02 (0,00) procent. Kreditförlusterna före återföring är fortsatt låga och uppgick netto till 61 Mkr. Osäkra fordringar och kreditförluster utgör fortsatt en mycket liten andel av den totala utlåningen.

Tabell 5.13. Kreditförluster

Kreditförluster, netto (Mkr)	2016-12-31 ¹⁾	2015-12-31 ¹⁾
Specifik nedskrivning för individuellt värderade lånefordringar		
Periodens kostnad för bortskrivning för konstaterade kreditförluster	-135,1	-111,4
Återförda tidigare gjorda nedskrivningar för kreditförluster som redovisats som konstaterade kreditförluster	133,3	111,1
Periodens nedskrivning för kreditförluster	-140,9	-121,5
Inbetalt på tidigare konstaterade kreditförluster	66,8	41,4
Återförda ej längre erforderliga nedskrivningar för kreditförluster	67,1	66,6
Periodens nettokostnad för individuellt värderade lånefordringar	-8,8	-13,8
Gruppvis värderade homogena grupper av lånefordringar med begränsat värde och likartad risk		
Avsättning/upplösning av nedskrivning för kreditförluster	-29,1	7,5
Periodens nettokostnad för gruppvis värderade fordringar	-29,1	7,5
Periodens nettokostnad för infriande av garantier	0,3	0,2
Periodens nettokostnad för kreditförluster	-37,6	-6,1

¹⁾ Ny avräkningsmodell från 2014-01-01 som innebär att förändring i nedskrivning endast redovisas till 20% i Bankkoncernen.

Tabell 5.14. Gruppvisa och individuella nedskrivningar per bransch

Schablonmetoden	Bransch	2016-12-31			2015-12-31		
		Gruppvisa nedskrivningar	Individuella nedskrivningar	Total	Gruppvisa nedskrivningar	Individuella nedskrivningar	Total
	Privatpersoner	3,6	13,7	17,3	3,3	13,0	16,3
	Lantbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Övriga företag	2,6	4,2	6,8	0,8	16,7	17,5
Totalt Schablonmetoden		6,2	17,9	24,1	4,1	29,7	33,8
IRK-metoden							
Hushåll	Privatpersoner	38,2	71,2	109,3	39,8	82,0	121,8
	Lantbruk	0,5	6,1	6,6	0,9	10,0	10,9
	Övriga företag	12,9	35,1	48,0	15,8	64,6	80,4
Totalt Hushåll		51,6	112,4	164,0	56,5	156,6	213,1
Företag	Privatpersoner	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	1,2
	Lantbruk	49,5	11,8	61,3	17,5	13,4	30,9
	Övriga företag	0,0	0,7	0,7	0,1	1,5	1,6
Totalt Företag		49,5	12,5	62,0	17,6	16,1	33,7
Totalt IRK-metoden		101,1	124,9	226,0	74,1	172,7	246,8
Totalt		107,2	142,9	250,1	78,2	202,4	280,6

5.5 MOTPARTSRISK FÖR DERIVAT

Motpartsrisk innebär risken att en motpart inte kan fullgöra sina åtaganden vilket kan leda till förluster. Styrelsen fastställer limit om maximalt exponeringsbelopp per motpart. För kapitalbehovsberäkningen för motpartsrisk avseende derivat används marknadsvärdesmetoden. Konsoliderad situation har endast swapmotparter med hög rating och där ISDA-avtal upprättats. ISDA-avtal är avtal som medger nettoredovisning av positiva och negativa derivat, vilket reducerar risken till nettoposition per motpart. Till ISDA-avtalen finns även tillhörande CSA-avtal. CSA-avtal innebär förpliktelser om leverans och mottagande av säkerheter vid marknadsförändringar. För den säkerställda verksamheten i Länsförsäkringar

Hypotek AB är dessa ensidiga och endast motparten ställer säkerheter. Inga CSA-avtal där Konsoliderad situation behöver ställa säkerheter vid nedgradering innehas. I Tabell 5.15 redovisas Konsoliderad situations derivatexponering. Exponeringen mot centrala motparter redovisas utan rating. Den 31 december 2016 utgörs exponeringen mot centrala motparter till fullo av exponering mot Nasdaq Clearing AB. Nasdaq Clearing AB saknar rating men är en väldigt stark motpart mot bakgrund av de starka lagregler som gäller för Nasdaq Clearing AB och andra s.k. centrala motparter. Nasdaq Clearing AB är en, av Finansinspektionen, EMIR-certifierad motpart och står under Finansinspektionens tillsyn.

Tabell 5.15. Derivat till verkligt värde

Rating, Mkr	2016-12-31					2015-12-31				
	Brutto	Nettningsvinst	Säkerheter	Nettoexponering	EAD	Brutto	Nettningsvinst	Säkerheter	Nettoexponering	EAD
AA-/Aa3	2 085	732	110	1 243	1 777	2 034	994	141	901	1 410
A+/A1	850	377	477	0	457	834	485	292	55	411
A/A2	3 271	445	2 595	238	1 401	2 379	650	1 749	45	1 163
n/a	11	11	0	0	46	0	0	0	0	0
Totalt	6 217	1 565	3 181	1 481	3 680	5 247	2 129	2 182	1 001	2 984

6 | Marknadsrisk

Med marknadsrisk avses risken för förlust till följd av förändringar i marknadsvärde på finansiella tillgångar och skulder.

6.1 RISKAPTIT

Styrelsen fastställer riskaptiten för marknadsrisk. Konsoliderad situation har låg aptit för marknadsrisk, vilket innebär att dessa risker i rimlig utsträckning ska begränsas. Derivat får användas enbart i syfte att minska Konsoliderad situations risker. Vidare har Konsoliderad situation inget handelslager.

6.2 RISKHANTERING

Målet med riskhanteringen är att minska den omedelbara inverkan som en oväntad förändring i marknaden kan få på Konsoliderad situation. Den dagliga hanteringen av marknadsrisk sker inom Treasuryenheten. Hanteringen sker inom satta limiter på ett kostnadseffektivt sätt. För mätning av marknadsrisk tillämpar Konsoliderad situation ett antal kompletterande riskmått samt stresstester.

6.2.1 Styrning

Det övergripande ramverket för den finansiella verksamheten fastställs av Styrelsen i Riskpolicyn. Styrelsen fastställer vidare riskaptit och limiter för ränterisk, spreadrisk och valutarisk. Limiter fastställs även av varje bolags styrelse. Metoder för beräkning av marknadsrisk fastställs av Riskkommittén.

6.2.2 Ränterisk

Konsoliderad situations primära marknadsrisk är ränterisk. Med ränterisk menas risken för negativa förändringar på räntemarknaden och inkluderar räntepreisrisk, kreditspreadrisk och valutabasis-spreadrisk.

I Konsoliderad situation uppstår ränterisk primärt genom olika räntebindingstider för tillgångar och skulder men också för att

säkerställa tillgång till en stor likviditetsreserv och upplåning i utländsk valuta. Kreditspreadrisk uppstår i likviditetsreserven och valutaspreadrisk uppstår vid säkring av upplåning i utländsk valuta. I första hand hålls ränterisken låg genom att den fasta utlåningen matchas med motsvarande upplåning. I andra hand reduceras ränterisken med hjälp av räntederivat.

Ränterisken beräknas som effekten av ett kraftigt momentant stressscenario. Kreditspread- och valutabasis-spreadrisk mätts som nuvärdesförändringen vid en parallellförskjutning av respektive spread. Kapitalbehovsberäkningen för ränterisk i Pelare 2 använder en Value-At-Risk-modell i kombination med stressscenarier.

Tabell 6.1. Ränterisk per valuta

Mkr	2016-12-31	2015-12-31
SEK	-2,33	-16,2
CHF	-0,01	0,0
EUR	-0,06	-0,1
NOK	-0,07	-0,1
GBP	-0,01	0,0
USD	0,00	0,0
Total	-2,48	-16,4

Tabell 6.1 visar nuvärdesförändringen av en höjning av marknadsräntorna med 100 baspunkter nedbruten per valuta. Analysen tar inte hänsyn till det egna kapital som Konsoliderad situation håller och beaktar inte möjligheterna att anpassa sig till förändrade räntenivåer. Ränterisken finns nästan uteslutande i svenska kronor och har minskat till följd av naturliga fluktuationer i ränterisken, vilka uppstår i och med olika räntebindningsdagar för tillgångar och skulder. Tabell 6.2 visar Konsoliderad situations räntebindingstider för tillgångar, skulder och derivat.

Tabell 6.2. Räntebindingstider över antalet månader

Mkr	Högst 1 mån	1-3 mån	3-6 mån	6-12 mån	1-3 år	3-5 år	> 5 år	Utan ränta	Totalt
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	22	0	0	0	0	0	0	0	22
Belåningsbara statsskuldförbindelser	1 700	0	100	2 443	1 142	1 092	1 317	0	7 794
Utlåning till Kreditinstitut	280	251	0	0	0	0	0	0	531
Utlåning till allmänheten	92 539	62 616	6 895	11 119	39 904	11 569	2 063	0	226 705
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	406	2 105	4 484	3 079	17 237	5 448	495	0	33 254
Övriga tillgångar	0	0	0	0	0	0	0	20 965	20 965
Summa tillgångar	94 947	64 972	11 479	16 641	58 283	18 109	3 875	20 965	289 271
Skulder									
Skulder till kreditinstitut	3 873	0	0	0	0	0	0	0	3 873
In- och upplåning från allmänheten	69 730	12 430	7 656	567	503	140	1	0	91 026
Emitterade värdepapper	8 309	19 247	7 449	1 320	38 582	54 189	28 603	0	157 699
Övriga skulder	0	0	0	0	0	0	0	10 998	10 998
Efterställda skulder	997	1 100	0	0	0	498	0	0	2 595
Eget kapital	0	0	0	0	0	0	0	23 079	23 079
Summa skulder och eget kapital	82 908	32 777	15 105	1 887	39 085	54 828	28 603	34 078	289 271
Differens tillgångar och skulder	12 038	32 195	-3 626	14 754	19 199	-36 719	-24 728	-13 113	
Räntederivat, nominella värden	-14 534	-24 527	6 419	-17 045	-11 957	39 112	24 942		2 410
Nettoexponering	-2 496	7 667	2 793	-2 290	7 242	2 393	214	-13 113	

6.2.3 Valutarisk

Med valutarisk avses risken för förluster till följd av ändringar, avseende nivå eller volatilitet, av valutakurser och beräknas som summan av absolutbeloppen av värdeförändringen per valuta.

Valutarisk uppstår i upplåningen i utländsk valuta, främst i valutorna EUR, CHF och NOK och mäts som effekten av en momentan förändring av valutakursen med +/-10 procent. Risken hanteras vid varje upplåning genom att omvandla upplåningen till SEK genom swapkontrakt och det återstår då ingen signifikant valutarisk. Total valutarisk per 2016 12 31 uppgick till 0,7 (0,5) Mkr.

6.2.4 Uppföljning och rapportering

Samtliga marknadsriskerna mäts och kontrolleras dagligen. Risk Management följer upp Styrelsens limiter dagligen. CRO rapporterar löpande till Styrelsen både skriftligt och muntligt minst varje kvartal.

7 | Likviditetsrisk

Med likviditetsrisk avses risken för att betalningsåtaganden inte kan fullgöras på grund av brist på likvida medel eller att de kan fullgöras endast genom upplåning till avsevärt högre kostnad än normalt eller genom att tillgångar avyttras till kraftigt underpris.

7.1 RISKAPTIT

Konsoliderad situations riskaptit beträffande likviditetsrisk är låg. Det betyder att likviditetsrisker minimeras och förebyggs i möjligaste mån genom god prognostisering av framtida likviditetsbehov och god betalningsberedskap. Konsoliderad situations riskaptit avseende likviditetsrisk fastställs av Styrelsen som även fastställer inriktning beträffande hantering av likviditetsrisk samt fastställer likviditetsrisklimiterna som avspeglar Konsoliderad situations riskaptit.

7.2 RISKHANTERING

Målet för likviditetshanteringen är att Konsoliderad situation vid var tid ska ha tillräckligt med likvida medel för att fullgöra sina åtaganden under såväl normala som stressade marknadsförhållanden.

Den övergripande strategin för hanteringen av likviditetsrisk bygger på en väl diversifierad upplåning vad gäller investeringsinstrument, valuta och löptid samt en betryggande stor likviditetsreserv bestående av höglikvida tillgångar där huvuddelen är pantsättningsbar i centralbanker.

Den operativa likviditetsriskhanteringen utgår från Bankkoncernen men beaktar Länsförsäkringar AB avseende LCR och NSFR, med krav att verksamheten vid var tid skall kunna leva upp till sina åtaganden avseende likviditet och finansiering.

Planer för att hantera störningar som påverkar likviditeten i Bankkoncernen finns och uppdateras årligen. En beredskapsgrupp är utsedd och handlingsplaner är upprättade och fastställda i ALCO.

7.2.1 Styrning

Styrelsen har låg risktolerans avseende likviditetsrisk. Konsoliderad situation har en styrning som baseras på limiter, styrdokument samt uppsatta affärsmål. Styrelsen beslutar årligen om en finansieringsplan som anger upplåningsbehov och planerad likviditet för Bankkoncernen. Utfallet följs upp i förhållande till planen vid varje ALCO och styrelsemöte. Uppdatering av planen sker vid behov. Det centrala måttet i styrningen av likviditetsrisk utgörs av "överlevnadsperioden", dvs. den tidsperiod som Bankkoncernen klarar sina åtaganden utan tillgång till ny finansiering.

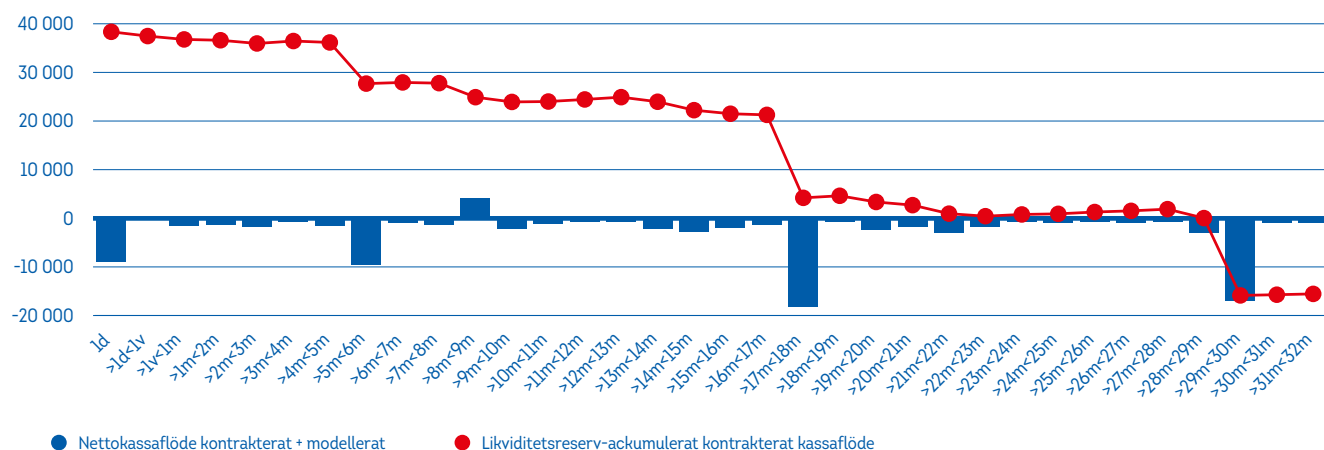
Figur 7.1 illustrerar Bankkoncernens överlevnadsperiod per 2016-12-31. Från grafen kan utläsas att kontraherade åtaganden kan mötas under 29 (29) månader enbart genom utnyttjande av likviditetsreserven.

Likviditetsreserv

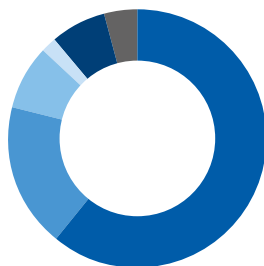
En betryggande likviditetsreserv säkerställer att tillräcklig likviditet alltid finns tillgänglig. Treasuryenheten följer upp och hanterar likviditetsreserven på daglig basis samt ansvarar för att storleken på reserven uppgår till lägst de limiter som fastställs av Styrelsen. Likviditetsreserven består av värdepapper med mycket hög kreditkvalitet samt placeringar hos riksbanken eller riksgälden. Värdepappersinnehaven är belåningsbara hos Riksbanken och i förekommande fall i ECB eller Federal Reserve. Sammantaget medför detta att reserven snabbt kan omsättas till likvida medel.

Per den 31 december 2016 uppgick likviditetsreserven till 41,6 (42,5) Mdr enligt Bankföreningens definition och bestod till 61 (63) procent av svenska säkerställda obligationer.

Figur 7.1 Överlevnadsperiod

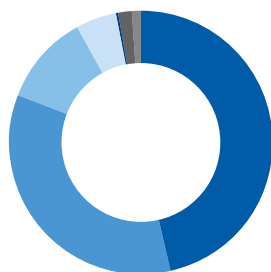

Figur 7.2 Likviditetsreserv

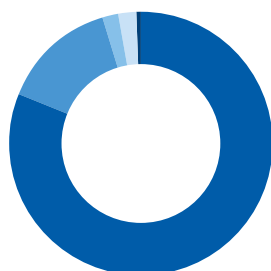
- Svenska säkerställda obligationer 61%
- Svenska statsobligationer 18%
- Andra svenska obligationer AAA/Aaa 8%
- Placering hos Riksgälden 2%
- Obligationer emitterade/garanterade av europeiska stater/multinationella utvecklingsbanker 7%
- Nordiska AAA/Aaa- ratade covered bonds 4%

Figur 7.3 Finansieringskällor

- Säkerställda obligationer 46%
- Inlåning 35%
- Icke säkerställda obligationer 11%
- Eget kapital 5%
- Certifikat 0%
- Skulder till kreditinstitut 2%
- Förlagslån 1%

Figur 7.4 Valutafördelad upplåning

- SEK 80%
- EUR 14%
- CHF 2%
- NOK 2%
- USD 0%

Finansiering

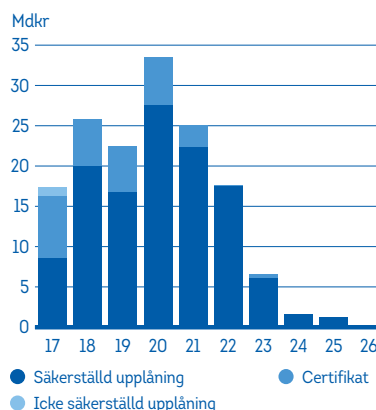
Upplåningen sker på ett sätt som skapar en sund förfallostruktur och undviker förfallokoncentrationer. Arbetet med refinansieringen bygger på en bred diversifiering av investerare och marknader. Diversifiering uppnås bl.a. genom proaktivt arbete med att skapa långsiktiga investerarerelationer.

Då majoriteten av tillgångarna utgörs av svenska bolån sker upplåningen primärt med säkerställda obligationer, men även senior skuld och korta certifikatprogram används. Refinansieringen sker främst i marknaderna för SEK, EUR, CHF och NOK. Bankkoncernen strävar efter att regelbundet emittera i dessa marknader för att långsiktigt skapa förtroende på de internationella kapitalmarknaderna.

Upplåningsverksamheten ska agera förutsägbart och aktivt på marknaden och eftersträva så god likviditet som möjligt i utestående skuld för att långsiktigt bygga förtroende hos investerarna. Möten med såväl svenska som internationella investerare sker löpande för att säkerställa att dessa har en korrekt bild av Bankkoncernens verksamhet och goda riskhantering. Genom detta proaktiva arbete säkerställs att placeringslimiter finns på plats hos investerare och det främjar även långsiktigt intresse för, och vilja till, att investera i Bankkoncernens värdepapper över tid.

Länsförsäkringar Bank ABs kreditbetyg från Moody's och S&P har under 2016 legat oförändrat på A1/Stable respektive A/Stable. Stabiliteten i Länsförsäkringar Bank ABs kreditbetyg hos ratinginsti-tuten har varit positivt för möjligheten att finansiera sig till låga kostnader på kapitalmarknaden. Länsförsäkringar Hypotek ABs säkerställda obligationer har dessutom högsta kreditbetyg från både Moody's och Standard & Poor's. För en nedbrytning av Bankkoncernens valutafördelade upplåning samt förfallostruktur se figur 7.4 respektive figur 7.5.

Figur 7.5 Förfallostruktur

- Säkerställd upplåning
- Icke säkerställd upplåning
- Certifikat

7.2.2 Riskmätning

Likviditetsrisken kvantifieras genom dagliga likviditetsprognoser baserade på samtliga kontrakterade kassaflöden och förväntade affärsvolymerna avseende in- och utlåning. Programupplåning sker främst på den svenska marknaden och i svenska kronor.

Likviditetsportföljen stresstestas regelbundet i, för Bankkoncernen, mycket ofördelaktiga scenarier. Två stresstest belyser hur länge de likvida medlen räcker givet att upplåningsmarknaden är helt stängd och

- Affärstillväxten är noll (överlevnadsperioden).
- Affärstillväxten modelleras enligt affärsplan samt att bankinlåningen minskar markant.

Vidare stressas säkerhetsmassan (eng. cover pool) i olika scenarier där huspriserna antas falla mellan 5 och 30 procent.

För att få en heltäckande analys av likviditetsrisken kompletteras likviditetslimiten med ett antal strukturella och kvantitativa riskmått anpassade till Konsoliderad situations riskprofil. Dessa omfattar bland annat ett minsta krav på utnyttjat utrymme i säkerhetsmassan, för emission av säkerställda obligationer.

Analysen är framåtblickande och baseras på, i marknaden accepterade, mätmetoder inkluderat analys av framtida kassaflöden, scenarioanalys samt, av myndigheter angivna, nyckeltal.

Konsoliderad situations LCR definierad enligt Finansinspektionens föreskrift uppgick till 169 procent (251) i slutet av 2016. LCR i euro uppgick till 3 033 procent (139 989) den 31 december 2016.

Motsvarande LCR-siffror enligt EU-kommissionens delegerade akt uppgick till 342 respektive 3 033 procent.

Konsoliderad situations stabila nettofinansieringskvot (NSFR) uppgick per 31 december 2016 till 113 (115) procent¹⁾.

7.2.3 Uppföljning och rapportering

Likviditetsrisken mäts, kontrolleras och rapporteras på daglig basis. Utfallet mot Styrelsens fastställda riktlinjer och strategi följs upp vid varje ALCO och styrelsemöte. Avvikelser av väsentlig karaktär rapporteras omgående till Styrelsen, enligt av Styrelsen fastställda riktlinjer.

7.2.4 Intecknade tillgångar

Intecknade tillgångar är den andel av bolagets tillgångar som på något sätt är ianspråktaga. Att en tillgång är intecknad innebär restriktioner för tillgångens användningsområden eftersom den ska fungera som en säkerhet vars tillgänglighet måste kunna säkerställas i alla lägen. Konsoliderad situations huvudsakliga affärsområde är bolån och för att möjliggöra marknadsfinansiering via säkerställda obligationer har Konsoliderad situation en stor andel intecknade tillgångar som utgör säkerhetsmassan i Länsförsäkringar Hypotek AB.

¹⁾ Beräkningen baseras på Länsförsäkringar Banks tolkning av Baselkommitténs senaste förslag avseende stabil nettofinansieringskvot. Jämförelsetalet avser 2016-03-31.

Tabell 7.1 Intecknade tillgångar

Mkr	Redovisat värde av intecknade tillgångar	Verkligt värde av intecknade tillgångar	Redovisat värde av ej intecknade tillgångar	Verkligt värde av ej intecknade tillgångar
Konsoliderad situations tillgångar	141 950		147 321	
Aktier och andelar	0	0	47	47
Obligationer och övriga räntebärande instrument	1 340	1 353	40 169	37 662
Övriga tillgångar	140 610		107 104	

Tabell 7.2 Intecknade säkerheter

Mkr	Verkligt värde av intecknade säkerheter för erhållna eller egna emitterade obligationer	Verkligt värde av erhållna säkerheter eller emitterade egna obligationer
Konsoliderad situations erhållna säkerheter		0
Obligationer och övriga räntebärande instrument		0

8 | Operativ Risk

Med operativ risk avses risken för förluster till följd av mänskliga fel, icke ändamålsenliga eller fallerade processer, system eller yttre händelser, inbegripet legala risker och compliancerisker.

8.1 RISKAPTIT

Riskaptit för operativ risk fastställs av Styrelsen. Konsoliderad situation har en låg aptit för operativa risker vilket innebär att dessa risker i största möjliga mån ska begränsas.

8.2 RISKHANTERING

Operativ risk omfattar hela bankverksamheten. Alla anställda ansvarar för en aktiv hantering av operativa risker inom respektive verksamhetsområde. Det är den avdelning som tar risken som äger risken. Detta innebär att den dagliga hanteringen av operativa risker främst sker i affärsverksamheten. Minimering av riskerna sker genom aktivt förebyggande arbete och med en medvetenhet om operativa risker i varje beslutssituation. Därtill finns en strukturerad uppföljning avseende de operativa riskernas utveckling.

8.2.1 Riskbedömning

Kategorisering av operativ risk sker huvudsakligen till någon av de risktyper som beskrivs i Tabell 8.1, och som utgör de huvudsakliga operativa risktyper som Konsoliderad situation är exponerad mot.

Bedömning av identifierade operativa risker bygger på en modell som tillämpas genomgående i verksamheten. Varje identifierad risk bedöms utifrån följande grunder:

- Konsekvens - Effekten på verksamheten
- Sannolikhet - Hur troligt det är att en händelse inträffar

Tabell 8.1 Konsoliderad situations operativa risktyper

Process- och produktrisk	Omfattar de operativa risker som kan uppstå i de affärs- och stödprocesser som Konsoliderad situation har. Vidare omfattas de risker som är hänförliga till produktbjudanden för kunder.
Personalerisker	Omfattar risker hänförliga till Konsoliderad situations personal, såsom risker gällande bemanning, kompetens och intressekonflikter.
Legala risker och Compliancerisk	Omfattar risker som Konsoliderad situation har till följd av legala åtaganden, som till exempel risker som uppstår till följd av avtal eller i Konsoliderad situations regelefterlevnad (Compliancerisk).
IT-risker	Omfattar de risker som kan uppstå i Konsoliderad situations IT-miljö, såsom risken för IT-avbrott eller IT-säkerhetsrisker.
Säkerhetsrisker	Omfattar risken för att Konsoliderad situation eller dess kunder utsätts för externa brott, såsom bedrägerier eller hot. Risk för interna oegentligheter ingår också i riskområdet.

8.2.2 Riskhanteringsprocessen

Riskhanteringsprocessen avseende operativa risker består av följande huvudsakliga moment:

Självutvärdering och uppföljning av kontroller för bedömning av operativa risker

För samtliga väsentliga processer inom bankverksamheten genomförs regelbundet en självutvärdering av processens operativa risker för att belysa förändringar i verksamheten, omgivningen eller hotbilden. Processanalys, incidenter och genomförda och kommande förändringar i processen är en del av varje verksamhetsområdes självutvärdering. De analyser som genomförs ingår i verksamhetens

totala riskbedömning. Självutvärderingen är ett av de verktyg som används för att identifiera operativa risker samt för att planera riskbegränsande åtgärder.

Riskindikatorer

Användandet av riskindikatorer syftar till att skapa förutsättning för en bättre inblick i Konsoliderad situations riskprofil och vilka risker som ökar respektive minskar vid tillfället och över tid. Konsoliderad situation har fastställt ett antal riskindikatorer, anpassade efter Konsoliderad situations verksamhet. Konsoliderad situation arbetar kontinuerligt med att justera och att förbättra riskindikatorerna vilka uppdateras minst årligen.

Godkännandeprocess

Konsoliderad situation har en för 2016 reviderad process för godkännande av nya eller väsentligt förändrade produkter, tjänster, marknader, processer, IT-system samt vid större förändringar i Konsoliderad situations verksamhet och organisation. Syftet med Konsoliderad situations godkännandeprocess är att uppnå en effektiv och ändamålsenlig hantering av risker som kan uppstå i samband med förändringsarbete, att tillse att gällande regelverk efterlevs, påverkan på kapital samt att kundnytta uppnås. Såsom för alla operativa risker tillämpas den fastställda riskmodellen för bedömning av varje enskild risk. Risk Management och Compliance ingår som två av intressenterna vid genomförande av godkännandeprocessen.

Incidentrapportering

Incidenter som sker i Konsoliderad situations löpande verksamhet ska rapporteras genom ett incidentrapporteringssystem, vilket samtliga anställda har tillgång till. Incidenter ska så långt som möjligt rapporteras och hanteras inom det verksamhetsområde eller den process där risken uppstår. Ansvaret för att incidenter analyseras och att åtgärder vidtas faller på processens eller verksamhetens chef.

Risk Management följer löpande upp de incidenter som rapporteras i verksamheten. Rapporterade incidenter kategoriseras till någon av följande fastställda incidenttyper:

- Kunder, produkter och praxis
- Avbrott och störning i verksamhet eller system
- Utförande, leverans och processtyrning
- Arbetsförhållanden och arbetsmiljö
- Skada på fysiska tillgångar
- Interna oegentligheter
- Externa bedrägerier

Aktiv övervakning sker för att upptäcka exempelvis penningtvätt och finansiering av terrorism. Även andra försök till bedrägerier bevakas såsom exempelvis kortbedrägerier, och ett system för avvikelserapportering finns för detta ändamål.

Kontinuitetshantering

Allvarliga incidenter kan leda till en krissituation. En kris kan exempelvis uppstå på grund av brand, IT-avbrott, likviditetsstörning eller annan allvarlig incident. Konsoliderad situation arbetar förebyggande för att förhindra att incidenter av detta slag uppstår. Rele-

vanta planer finns framtagna för att stödja medarbetare och chefer vid en krissituation. Krisövningar genomförs periodiskt för att säkerställa att planerna är ändamålsenliga.

8.2.3 Uppföljning och rapportering

Risk Management rapporterar löpande om Konsoliderad situations operativa riskutveckling till vd och berörda avdelningschefer. Därutöver sker kvartalsvis en aggregerad operativ riskrapportering till Styrelsen och berörda kommittéer.

9 | Ersättningspolitik

Bolagets ersättningspolicy är utformad i enlighet med tillsynsmyndighetens riktlinjer gällande för verksamhet inom Länsförsäkringar AB och dess dotterbolag (Länsförsäkringar AB-koncernen). Den interna policyn innehåller riktlinjer avseende hur intressekonflikter, som kan uppkomma i samband med ersättningsfrågor, ska identifieras och hanteras.

Länsförsäkringars interna policy avseende ersättningar är utformad för att främja en sund och effektiv riskhantering och motverka ett överdrivet risktagande. Utgångspunkten för ersättningsmodellen är att den ska bidra till att skapa goda förutsättningar för Länsförsäkringar AB-koncernen att på ett tillfredsställande sätt utföra sitt uppdrag från ägarna. Policyn gäller för alla anställda inom Länsförsäkringar AB-koncernen och omfattar alla ersättningar och förmåner inom ramen för anställningen. Rörlig ersättning är en sällan förekommande form av ersättning inom Länsförsäkringar AB-koncernen vilken utgår i form av gratifikation.

För anställda vars arbetsuppgifter har en väsentlig påverkan på bolagets riskprofil och anställda som kan påverka bolagets risknivå gäller särskilda begränsningar. Skulle det för denna kategori av anställda förekomma rörlig ersättning kan denna innehållas och utbetalas till 60 procent först efter tre år, under förutsättning att den nuvarande och uppskattade framtida finansiella situationen i bolaget medger detta samt att det är motiverat enligt bolagets och den anställdes resultat.

Styrelsen för Länsförsäkringar AB och respektive dotterbolag, som står under Finansinspektionens tillsyn, ska vardera inom sig utse ett ersättningsutskott med uppgift att bereda Styrelsens beslut i vissa ersättningsfrågor. Ersättningsutskottets sammansättning och uppgifter regleras i respektive styrelses arbetsordning. Ersättningsutskottet sammanträder minst en gång per år och extra möten kan bli aktuellt vid nytillsättningar eller avgångar avseende anställda i ledande befattningar. Anställda i kontrollfunktioner är inte berättigade till någon form av rörlig ersättning.

Vidare utför bolaget årligen en analys i syfte att identifiera riskpersoner. Beslut om ändringar i ersättningssystemet och materiella ändringar i ersättningspolicyn ska alltid föregås av en analys av vilka risker som är förenade med ersättningssystemet och ersättningspolicyn. Riskanalysen ska upprättas av bolagets funktion för riskkontroll.

Inga rörliga ersättningar, aktier eller optioner har under året utgått till personalkategorier som väsentligt kan påverka riskprofilen inom instituten eller till ledande befattningshavare. Det har inte heller utgått ersättningar i denna form till nyrekryteringar eller i samband med avgångar i dessa kategorier av anställda. För ytterligare information om löner och ersättningar hänvisas till årsredovisningen för Länsförsäkringar Bank AB 2015.

I enlighet med Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2014:12 lämnas även information om Länsförsäkringar Bank ABs ersättningspolicy och dess tillämpning på bankens hemsida.

